

SOBOTA 24. SRPNA

V době od 6. do 20. hod. Byla postupně takřka v plném rozsahu obnovena městská doprava v Praze. V průběhu dne započala i oprava trolejového vedení před Čs. rozhlasem na Vinohradské třídě.

6.20 hod. Čs. rozhlas: G. Husák oznámil z Moskvy, že jednání v Moskvě se též zúčastňují ss. Dubček, Smrkovský, Černík, kteří tam byli přivezeni 22. srpna. (Podle Svobody z 25. 8. oznámil G. Husák z Moskvy, že jednání v Moskvě se zúčastňují i ss. Dubček a Černík. O Smrkovském se nezmínil.)

8.00 hod. Zahájeno pokračování 85. mimořádné schůze předsednictva NS /zasedání trvalo s přestávkou do 12.50 hod./. Z programu: Informace o situaci v Praze a v krajích; páteční generální stávka a živelné stávky; informace o opatřeních vlády; činnost parlamentních výborů; spolupráce s SNR; diskuse o návrhu stanoviska k požadavku neutrality. /Materiály NS./

Národní shromáždění pokračuje.

Předsednictvo Národního shromáždění se sešlo s představiteli Národního výboru hl. města Prahy, primátorem Ludvíkem Černým a s jeho náměstkem M. Havlíčkem. Vyslechlo zprávu o některých naléhavých otázkách života hlavního města. Do té doby, dokud především v odchodu cizích vojsk nebude normalizována situace spočívající v návratu představitelů strany a státních orgánů soudruhů Dubčeka, Smrkovského, Černíka, Kriegla aj. do svých funkcí, považují oba orgány za nutné koordinovat společná opatření především na úseku zásobování, dopravy, zdravotnictví a v přípravě zahájení školního roku. Představitelé národního výboru hl. města Prahy potvrdili znovu, že jedinými representanty státní moci jsou pro ně legální vláda Černíkova a Smrkovského Národní shromáždění. Předsednictvo Národního shromáždění požádalo, aby je představitelé hlavní-

ho města denně informovali.

Této části jednání se zúčastnil i ministr zemědělství Josef Borůvka, který byl pověřen vládou udržovat styk s Národním shromážděním.

Zasedaly rovněž všechny výbory Národního shromáždění, aby projednaly konkrétní program činnosti za dané situace. Počet přítomných poslanců se denně zvyšuje. Při jíždějí stále poslanci ze Slovenska. Je přítomno 196 poslanců, z toho 47 ze Slovenska.

Po skončení jednání výborů byly vyslány delegace poslanců do průmyslových a zemědělských závodů a státních institucí a delegace ke Slovenské národní radě. Jedna z delegací byla v chmelové oblasti.

Předsednictvo Národního shromáždění vyslechlo zprávu o činnosti národních výborů a považuje za svou povinnost vyslovit poděkování všem pracovníkům, kteří zabezpečují legální činnost národních výborů jako jediných orgánů státní moci v místech, okresech a krajích. Žádá národní výbory, aby ve své činnosti nepolevovaly a zabezpečovaly zásobování a služby obyvatelstvu.

Národní shromáždění stále koordinuje svou činnost s novým předsednictvem ÚV KSČ. Předsednictvo Národního shromáždění posoudilo i otázku ztrát v národním hospodářství. Škody, k nimž dochází v důsledku okupace, doléhají především na naši společnost. Především z tohoto důvodu předsednictvo NS opakuje, že nepovažuje za vhodné řešení protestovat stávkami, které mohou vést jen ke zvyšování škod.

V další části jednání vyslechlo předsednictvo NS zprávu gen. prokurátora doc. dr. Macháta. Dalo pokyn, aby z prokuratur byly propuštěny všechny osoby, které by se řídily pokyny okupačních jednotek nebo jinými pokyny, než stanoví zákony ČSSR nebo direktivy legálních státních orgánů prezentovaných příslušnými ministry.

(Zemědělské noviny, 25.8.1968.)

Rozhodnutí čs. vlády: Šalgovič zhašen funkce

Vláda na sobotní ranní schůzi přijala toto usnesení:
Vláda na základě zprávy ministra vnitra o činnosti STB a vzhledem k tomu, že náměstek ministra vnitra Šalgovič se

nedostavil do vlády, aby podal zprávu o své činnosti a navázal s vládou spojení, odvolává ho z funkce náměstka ministra až do prošetření jeho činnosti. Prohlašuje veškeré jeho rozkazy a jím provedená opatření po 20. srpnu za neplatné.

Řízení státní bezpečnosti přebírá osobně ministr vnitra.

(Rudé právo, 25.8.1968.)

Rozkaz ministra vnitra

Z rozhodnutí čs. vlády ze dne 24. srpna 1968 byl náměstek vnitra pluk. Viliam Šalgovič zproštěn výkonu funkce a veškerá jím vydaná rozhodnutí z doby po 20. srpnu t.r., která jsou v rozporu s právním řádem ČSSR, včetně kádrových opatření, jsou neplatná. Aby byly zajištěny všechny úkoly ministerstva vnitra, ujímám se sám přímého řízení Státní bezpečnosti.

1. Odvolávám z funkce náčelníka StB Pražského kraje Boh. Molnára a zbavuji ho s okamžitou platností výkonu funkce. Prozatímního náčelníka Státní bezpečnosti Praha určí náčelník KS SNB Praha po dohodě se stranickou organizací.
2. Odvolávám z funkce zástupce náčelníka II. správy HS StB pplk. Josefa Rypla a z funkce náčelníka VII. odboru pplk. Al. Kožucha a zbavuji je s okamžitou platností výkonu služby. Na uvolněné funkce jmenuje nové funkcionáře náčelník HS StB po dohodě se stranickou organizací.
Současně ukládám náčelníku HS StB, aby se svými zástupci zajistil řádný chod služby v souladu s právním řádem ČSSR, akčním programem strany a zabezpečil tak v souladu s polednovým vývojem obnovu dobrého jména všech složek ministerstva vnitra.
3. Kádrová opatření, provedená po 20. srpnu 1968 své volně býv. náměstkem ministra vnitra pluk. Viliamem Šalgovičem, na I. správě min. vnitra, jsou neplatná. Ukládám řádně jmenovaným vedoucím funkcionářům I. správy MV, aby se neprodleně ujali svých funkcí a zajistili řádný chod služby na této složce.
4. Náčelníkům HS StB a správ StB ukládám, aby u těch

příslušníků StB, kteří se dopustili trestné činnosti v souvislosti s násilnými opatřeními v naší vlasti, požádali příslušnou vojenskou prokuraturu o zahájení trestního řízení.

V této tak těžké době pro naše národy vláda ČSSR oceňuje postoj a obětavou práci příslušníků SNB. Vyzývám všechny příslušníky SNB i příslušníky ostatních složek MV, aby nadále plnili jen rozkazy svých nadřízených v souladu se zákony republiky a pokyny legální vlády ČSSR.

Ukládám všem příslušníkům SNB a pracovníkům všech složek Národní bezpečnosti, aby vedle řádného plnění svých úkolů pomáhali všemi prostředky a silami všem legálním orgánům zajišťovat zvládnutí složitých úkolů v této mimořádné situaci.

V Praze dne 24. srpna 1968   Ministr vnitra Josef Pavel
v.r.

(Práce, 26.8.1968.)

10.00 hod. Čs. rozhlas: V ranních hodinách začala výměna původně nasazených sil okupačních armád.

V dopoledních hodinách zasedalo předsednictvo MV KSČ v Praze.

Zpráva o zasedání předsednictva MV KSČ

V sobotu 24. srpna 1968 zasedalo předsednictvo MV KSČ. Projednalo současnou mimořádnou situaci v Praze. Schůzi řídil člen předsednictva ÚV KSČ a tajemník MV KSČ Praha s. J. Litera. Byla vyslechnuta zpráva o dosavadní činnosti nově zvoleného předsednictva ÚV KSČ. Odpoledne pokračovalo zasedání městského výboru za účasti vedoucích tajemníků obvodních výborů KSČ a přijímalo nezbytná politická a organizační opatření v duchu dokumentů a závěrů XIV. mimořádného sjezdu KSČ. Současně posoudilo nezbytná opatření k zabezpečení života občanů města, narušeného okupačními jednotkami. Vzalo na vědomí kroky, které v tomto směru podnikla rada Národního výboru hl. m. Prahy.

Předsednictvo MV KSČ Praha konstatovalo, že jednou z podmínek jeho normální činnosti je osvobození člena nově zvoleného předsednictva ÚV KSČ a vedoucího tajemníka MV KSČ Praha

soudruha B. Šimona z internace, v níž je od prvního dne příchodu okupačních jednotek do Prahy.

Během zasedání byla proto vyslána delegace předsednictva MV KSČ Praha na sovětské velvyslanectví s naléhavou žádostí, aby byl soudruh Šimon propuštěn a mohl se ujmout řízení pražské městské organizace.

Delegace byla zastavena kordonem vojenských sovětských jednotek, které stojí kolem budovy velvyslanectví, a na její žádost o rozmluvu s velvyslancem SSSR Červoněnkem přišel před budovu atašé A. M. Feršin a sdělil delegaci toto: Sovětskému velvyslanectví není nic známo o internování soudruha B. Šimona. Jako diplomatický zastupitelský úřad nemůže pátrat po soukromých osobách. Není jim také nic známo, že by zadržení B. Šimona provedly vojenské jednotky. Nakonec k údivu celé delegace doporučil, aby se se svou žádostí obrátila na Veřejnou bezpečnost ČSSR. Delegace přesto požádala, aby sovětské velvyslanectví učinilo vše pro vyhledání a osvobození soudruha Šimona.

Krátce po návratu delegace na zasedání předsednictva MV KSČ telefonoval atašé A. M. Feršin a podal předsednictvu tuto informaci.

1. Sovětské velvyslanectví dělá vše pro to, aby byl s. Šimon vyhledán, uvolněn a aby mohl převzít svou funkci.
2. Požádal, aby rodina s. Šimona byla zabezpečena, že se s. Šimonem je vše v pořádku a aby se o něj nezneklidňovala.
3. Dále přislíbil, že jakmile obdrží sovětské velvyslanectví další informace, podá ihned zprávu předsednictvu MV KSČ Praha.

(Rudé právo, 26.8.1968)

Zpráva o situaci v Praze

Sobotní dopoledne v Praze

K vojenským zásahům došlo na Václavském náměstí, Staroměstském náměstí, na Karlově náměstí, u rozhlasu, v okolí ÚV KSČ, na Palackého mostě ze smíchovské strany, u letenského tunelu a na některých místech došlo k menším dílčím zásahům. Jsou obsazeny budovy městského výboru, krajského

výboru a obvodních výborů strany, Státní banka čs. a její pobočky v Praze 1 a 9, dále Obchodní banka, Živnostenská a Investiční banka. Obsazena jsou nádraží Hlavní a Střed. Z pošt mají okupanti obsazenu Městskou telefonní ústřednu, Městskou telegrafní ústřednu, ústředí a Městskou správu spojů a Městskou telekomunikační správu. Redakce pražských deníků a některé tiskárny, např. závodu Svoboda, dále Čs. tisková kancelář, Čs. akademie věd, Svaz spisovatelů, filosofická a právnická fakulta, ústředí novinářů, ministerstva vnitra, zahraničí, zahraničního obchodu a ministerstvo obrany a předsednictvo vlády jsou též okupovány. Okupační jednotky se nacházejí také v nápravném zařízení Pankrác, v rozhlasu a televizi. Obsazeny jsou všechny důležité komunikace a mosty, i pobočky n.p. Benzina na letištích Ruzyně a Kbely.

(Lidová demokracie, 5.zvl. vyd., 24.8.1968.)

11.25 hod. Čs. rozhlas vysílal projev V. Šilhana. Děkuje za podporu, která byla poskytnuta ÚV KSČ a XIV. mimořádnému sjezdu KSČ. Děkuje všem institucím, které poskytly materiální fondy, spojení, ubytování atd. Dále hovořil o normalizaci v nenormálních podmínkách, o tom, že ÚV stále těsněji spolupracuje s vládou a Národním shromážděním, sjednocuje postup a prostředky politického vlivu za uskutečnění cílů XIV. sjezdu. Nyní ÚV KSČ promýšlí další postup a očekává přilet delegace z Moskvy. Po přiletu bude ihned veřejnost informovat.

President Svoboda vzkázal z Moskvy, aby do přiletu delegace nebyla podniknuta žádná opatření, která by ztížila jednání v Moskvě.

XIV. sjezd byl označen za permanentní, nejdůležitějším úkolem bude příští federace. Na otázku reportéra, jaké bude spojení strany s nestraníky a jinými politickými stranami odpověděl V. Šilhan, že mezi komunisty a nestraníky vznikla dnes pevná jednota. To je důkazem, že ÚV KSČ dělá politiku, kterou lid si žádá a očekává. Potvrzuje to i vstup mladých do strany.

Otázka reportéra: Jak to vypadá s pracovníky aparátu?

V. Šilhan odpovídá, že většina v Praze se přihlásila k práci pod novým vedením strany. Téměř všichni se dali plně k dispozici nově zvolenému ÚV KSČ. Pracuje již řada skupin, které dělají rozborů a různé propagační materiály.

Hospodářské otázky: Tyto mimořádné dny přinesou obrovské hospodářské ztráty. Nelze předvídat události, ale tyto ztráty musí být nahrazovány. Nikdo nám nic nedá, musí se sklídit obilí, chmel atd. Jsou již určité přehledy o sklizni z krajů, hodně jsme ztratili, přesto však jsme něco získali - vlastenectví lidí.

Oblast zahraničních styků: V těchto hodinách máme a nadále rozvíjíme mezinárodní kontakty. Dochází nám odpovědi na rezoluci přijatou XIV. mimořádným sjezdem KSČ. Snažíme se objektivně informovat.

(Zkrácený záznam.)

11.45 hod. Zpráva Čs. rozhlasu: U sovětského velvyslanectví se instalují tři televizní paraboly.

12.00 hod.

Generální prokuratura a hlavní vojenský prokurátor ČSSR sdělují

Vojenská prokuratura provedla na základě zpráv vysílaných rozhlasem o zatýkání našich občanů orgány Státní bezpečnosti a o propuštění vězňů z pankrácké věznice sovětskými orgány šetření a zjistila, že do 12.00 hod. dne 24. srpna 1968 nebyl zatčen příslušníky vojenské kontrarozvědky žádný příslušník Čs. armády. Stejně tak žádný příslušník vojenské kontrarozvědky nebyl přítomen při zatýkání civilních občanů.

Obdobnou prověrkou u orgánů Státní bezpečnosti nebylo zjištěno, že by oficiální orgány Státní bezpečnosti zatýkaly příslušníky našeho státu. Zjištěno však bylo, že mimo vedoucí státní činitele byli internováni tři vedoucí funkcionáři Státní bezpečnosti a to podplukovníci dr. Jankrle a Formánek a major Pešek, což provedly orgány sovětského velení. Vojenská prokuratura činí kroky k propuštění těchto funkcionářů.

Šetřením ve věznicí na Pankráci a v Ruzyni bylo zjištěno, že do těchto věznic nebyl dodán kromě několika kriminálních živlů žádný z našich občanů. Kromě osob, kterým skončil výkon trestu, nebyl nikdo propuštěn.

Pokud veřejnost je nebo bude informována o zatčení některého z našich občanů, nechť o tom ihned informuje orgány prokuratury. Současně apelujeme na všechny orgány ministerstva vnitra, aby důsledně respektovaly náš právní řád.

(Svobodná ČTK, č.26, 27.8.1968.)

12.10 hod. Čs. rozhlas: Po Praze je rozšiřována zpráva, že A. Dubček byl odsouzen k trestu smrti. Jde asi o provokaci, aby lid prudce reagoval proti okupantům a ti pak mohli náš lid masakrovat.

12.20 hod. Zpráva Čs. rozhlasu: okupanti prohlížejí všechna auta přijíždějící do Prahy a pátrají po tielovinách.

12.40 hod. Čs. rozhlas: Dnes celé dopoledne létaly nad Prahou sovětské helikoptéry, které mají lokalizovat všechny vysílačky.

12.40 hod. Čs. rozhlas: Velitelé okupačních jednotek zprostředkovali rozhovor V. Pavlendy s G. Husákem, který je dosud v Moskvě. G. Husák sdělil, že se spolu s A. Dubčkem chce zúčastnit sjezdu KSS. Má se proto počkat až do jejich návratu, k němuž prý dojde brzy.

12.50 hod. Čs. rozhlas vysílal prohlášení rektora Karlovy university v Praze prof. dr. Starého.

13.10 hod. Čs. rozhlas: Nad Prahou létá neustále vrtulník, který shazuje letáky s Provoláním Pěti vlád.
(Uveřejněno v materiálech z 21.srpna.)

13.20 hod. Čs. rozhlas vysílal výzvu zdravotního výboru NS národním výborům, aby pomohly starým občanům, kteří jsou bez pomoci.

13.30 hod. Československý rozhlas začal "štafetové" vysílání. Krajské stanice si předávaly slovo v pravidelném sledu.

Krátce po polední

V sobotu po obědě obdržela čs. vláda z Moskvy tyto informace: President republiky L. Svoboda i delegace se prý dívají na dosavadní jednání jako na konstruktivní, s vyhlídkou na dvoustranné přijatelné řešení. President republiky i delegace požadují uvolnění zadržovaných činitelů, aby mohli plně vykonávat své funkce a obnovit činnost ústavních orgánů. Druhá strana to prý přijímá s porozuměním. Další podrobnosti by byly v těchto hodinách předčasné.

Vláda upozorňuje, že podle dohody s presidentem republiky L. Svobodou pouze ona dostává autentické informace.

(Mladá fronta, 2. zvláštní vydání, 25.8.1968.)

13.50 hod. Čs. rozhlas: Dnes ráno došlo na Libeňském mostě k střelbě mezi příslušníky bulharské a sovětské armády.

Odpoledne /?/ Rozhovor s členem předsednictva ÚV KSČ Zdenkem Hejzlarem.

Hovoříme s novým členem předsednictva ÚV KSČ - Pár minut se Zdenkem Hejzlarem

Volná sobota. Ta, kdy Dubček nemůže myslet na fotbalové utkání, při němž by trošku pookřál, ministr Pavel se nemůže mazlit se zahrádkou a Zdeněk Hejzlar, člen nového předsednictva ÚV KSČ nemá čas myslet na zasloužený víkend. U jeho pracovní si lidé "podávají kliku" - a tak na chvíli jsme to i my.

ZN: Jak vidíš a jak hodnotíš situaci a náladu lidí v této chvíli?

ODPOVĚĎ: Především vidím téměř naprostou jednotu v posuzování tragické situace, do níž se země v důsledku okupace dostala. Náš lid tuto okupaci, která je jenom zcela neuvěřitelnou lícoměrností vydávána za pomoc bratrských zemí, jednoznačně odsuzuje a nenechává o svém postoji nikoho na pochybách. Už skutečnost, že se nepodařilo vytvořit nějaké kolaborantské stranické a státní seskupení, a že se v této souvislosti prohlášení "spojenců" o tom, že je někdo do naší země pozval, jednoznačně odha-

luje jako nepravda, je toho nesporným důkazem. V tomto postoji lidu převládá hluboké rozhořčení nad porušením suverenity a nad brutálním zásahem do vnitřních záležitostí země. Mínění lidu se plně shoduje s postojem, který zaujal mimořádný XIV. sjezd KSČ. Naprostá jednota strany a lidu je skutečností.

V postoji naprostého odporu k okupaci se samozřejmě tu a tam projevují určitá nervózní, extrémní stanoviska, která nevycházejí vždycky ze smyslu pro realitu dnešního dne, ať už jde například i o dobře míněné pokusy o masová vystoupení a demonstrace, ať už jde o určitá politická hesla; ale takovéto extrémní jevy nejsou dominantou. Je ovšem třeba před nimi varovat, protože zostřují vnitřní napětí a přivádějí potom k nebezpečným srážkám s okupačními jednotkami, při nichž jsou zbytečné ztráty na hodnotách i životech.

ZN: Co bude s těmi soudruhy, kteří jsou internováni, ať už jde o Dubčeka či ostatní? Je to součástí jednání se Sověty?

ODPOVĚĎ: Nelze si představit žádné jiné pojetí jednání: osvobození protizákonně internovaných státních a stranických činitelů, návrat do funkcí a svobodný výkon těchto funkcí, stejně jako okamžitý svobodný chod všech státních a stranických organismů je podle mého soudu podmínkou k jakémukoli dalšímu jednání. Takové stanovisko také zaujal XIV. sjezd. Jménem Československa nemůže v dané chvíli vystupovat nikdo bez Dubčeka, Svobody, Černíka, Smrkovského, neboť národ žádnou jinou reprezentaci neuzná.

ZN: Lidé vydrží, ale doušek povzbuzení jim přijde vhod. Co je v této chvíli nejповzbudivější?

ODPOVĚĎ: Domnívám se, že sem patří odhodlání našeho lidu dosáhnout znovu plné suverenity státu. Druhou takovou skutečností je, že se podařilo uskutečnit mimořádný XIV. sjezd strany a dát straně nové vedení. Třetí, že prezidentem republiky byla zahájena jednání s nejvyššími představiteli Sovětského svazu; je naděje, že tato jednání povedou k příznivým výsledkům, i když bohužel po tom, co

ce se stalo, smysl pro realitu říká, že likvidace tohoto stavu nebude jednoduchou, ani krátkodobou záležitostí a že bude vyžadovat značné kázně a uvědomělosti i v řadách našich občanů. Bude to velmi těžké, protože situace se musí řešit v zájmu státu a lidu, ovšem nepůjde to asi tak jednoduše jak by si lidé přáli a jak by odpovídalo smyslu pro spravedlnost.

ZN: Co bys chtěl ještě říci lidem?

ODPOVĚĎ: Rád bych jim řekl, aby setrvali na pevném postojí, odmítajícím okupaci, aby přitom zachovávali klid a rozvahu, protože klid a rozvaha jsou vždycky účinnou zbraní slabších a jsou jediným pomocníkem pravdy v takovýchto sporech! Aby věřili, že ve dvacátém století, v Evropě a v takové zemi, jako je naše, je nemyslitelné, aby byl uskutečněn okupační režim ve jménu socialismu.

ZN: Chtěli jsme vědět, co dělá nově zvolený člen ústředního výboru o "volné sobotě" kromě toho, že si našel čas pro nás ...

ODPOVĚĎ: Nové vedení strany má přirozeně nesmírně obtížné pracovní podmínky. Místnosti a technická zařízení strany jsou blokovány okupačními vojsky. Není pochyb o tom, že se vyskytuje leckdo, kdo by rád toto nové vedení odstranil, a tak práce je vlastně umožňována jenom neslychanou obětavostí a uvědomělostí pražských funkcionářů, dělníků pražských závodů a milicionářů. Vyvíjí se v obtížných podmínkách, ale nové orgány strany pracují. O volné sobotě v této situaci nemůže být samozřejmě řeči.

ZN: Jsi ve spojení se všemi, které k práci potřebuješ? Nejsou někteří soudruzi nevěstní?

ODPOVĚĎ: Máme základní potřebná spojení. Podle mých informací nikdo nepřibyl k internovaným soudruhům z počátku těchto tragických událostí. Je velmi potěšitelné, že i soudruh Císař a snad i Špaček jsou na svobodě.

ZN: Jak to vypadá na rozhlasových vysílačkách?

ODPOVĚĎ: Vysílačky - i když v podstatně omezené míře - pracují dále, stejně jako rozhlasová studia. Vysílání rozhlasu ovšem velice trpí technickými a organizačními potížemi, jež vyplývají z toho, že je vyřazena ústřední budova

Čs. rozhlasu; vysílá se díky obrovské obětavosti rozhlasových pracovníků. Je pochopitelné, že se přitom vyskytují některé nedokonalosti v obsahu i formě, protože příliš mnoho záleží na individuálním přístupu pracovníků na jednotlivých pracovištích. Tu a tam proto dochází i k neověřenému zpravodajství nebo k méně kvalitním komentářům apod. Ale veřejnost oceňuje především to, že rozhlas přes všechny obtíže stále ještě pracuje a informuje. ZN: Chtěl bys ještě říci něco jako člen předsednictva ústředního výboru?

ODPOVĚĎ: Události ve straně kolem mimořádného XIV. sjezdu jsou podle mého soudu historickými událostmi. Strana tím dovršuje polednovou etapu absolutního odklonu od stalinismu a přistupuje ke skutečně československé socialistické politice. Doufám, že se novému ústřednímu výboru přes ohromnou složitost situace podaří udržet ono postavení strany v čele lidu, jak je od ledna získalo, když zakládá možnost opravdu nové, lidové a demokratické politiky v míře, která dosud nikdy a nikde nebyla komunistickou stranou dosažena.

ZN: Domníváš se, že nestraníci, kteří tebe a tvé spolupracovníky obklopují, podávají tím maturitu občanské zralosti ve vztahu ke straně, i když ve straně nejsou?

ODPOVĚĎ: Nepochybně. Toto ohromné ztotožnění strany a lidu, i to, že mezi straníky a nestraníky v této chvíli není rozdílu, je toho důkazem. Mám za to, že organizace strany by měly neprodleně přijímat nové členy do strany, zejména z řad mládeže. Že by měly bez jakýchkoli formalit přijímat všechny, kdo se chtějí přihlásit do strany Dubčeka, Černíka, Smrkovského a dalších, jejichž jména psali na transparenty. Strana by měla ve všech svých organizacích pamatovat na to, že potřebuje do svých řad získat každého, kdo se dnes projevuje jako bojovník za státní suverenitu a československý socialismus.

ZN: Není proti stanovám strany, když se přijímají noví členové, abych tak řekl, "z fleku"?

ODPOVĚĎ: Domnívám se, že mimořádná situace umožňuje i

v tomto směru mimořádná opatření.

(Zemědělské noviny, 25.8.1968.)

14.00 hod. Čs. rozhlas:

Předsednictvo ÚV KSČ prosí předat tuto zprávu:

Předsednictvo ÚV KSČ v souladu s vystoupením slovenských delegátů, kterým okupační armády nezabránily účasti na XIV. mimořádném sjezdu KSČ, prosí Slováky, aby nepodléhali desorientačním zprávám o odkladu sjezdu KSS, které vyvolávají v českých zemích znepokojení. Považuje za důležité, aby se sjezd KSS konal za všech okolností a bezodkladně.

14.20 hod. Zahájeno pokračování 85. mimořádné schůze předsednictva NS /přerušeno v 15.20 hod./. Z programu:

Situační zprávy ze závodů; zpráva o jednání a stanovisku některých komunistických a dělnických stran; dále jednání o situaci v justici. /Materiály NS./

15.20 hod. Čs. rozhlas vysílá informaci V. Pavlendy o jeho telefonátu s G. Husákem: 1) Postupují v duchu mandátu předsednictva ÚV KSS; 2) Usilují o čestné řešení, které diktuje rozum a zájem našich národů; 3) Žádá, abychom jejich úsilí podpořili rozvahou. Vrátil se zítra (tj. dnes, dodává Pavlenda) s dobrými výsledky.

15.25 hod. Vysílač ÚV KSČ: Výzva všem orgánům Lidových milicí na celém území Československa.

Hlavní štáb lidových milicí sděluje:

Důležitá zpráva pro všechny orgány Lidových milicí na celém území Československa. Vzhledem k tomu, že ochranu pořádku na našich závodech považujeme za vnitřní věc dělnické třídy, a protože je nutno zajistit, aby Lidové milice nemohly být zneužity proti zájmům pracujících Československa, vydává předsednictvo ústředního výboru KSČ a hlavní štáb Lidových milicí následující pokyny pro všechny jednotky a štáby Lidových milicí:

1. Proveďte ihned, pokud ještě nebyla uskutečněna opatření platná pro signál Únor. Úkol plňte zatím v civilu.

2. Ruší se všechna dosavadní hesla, protože jimi mohou disponovat nejen československé orgány.
3. Udržujte nepřetržitě těsný styk se svými stranickými orgány a plně výhradně jenom jimi vydané pokyny.

Podepsáno Předsednictvo ústředního výboru Komunistické strany Československa a hlavní štáb Lidových milicí.

(Rudé právo, 25.8.1968.)

Odpoledne. První tisková konference čs. vlády.

První tisková konference naší vlády - pod hlavněmi děl
Předsednictvo vlády je zablokováno, na jeho budovu míří ze všech světových stran hlavně tanků, v parčíku na Klárově stojí v palebné posici děla. Banální pohled, ale zbylí turisté se ždíbcem odvahy si zaostřují objektivy. Na památku. Předsednictvo vlády je zablokováno, ale vláda **pracuje**. Dvacet dva ministrů se schází, jedná, rozhoduje, podává o své činnosti zprávy parlamentu, udržuje kontakt s novým vedením strany. Od čtvrtka má naše vláda i některé presidentské pravomoci, protože prezident je mimo území ČSSR. Pobyť se prodlužuje, lidé jsou neklidní a novináři žádají informace. Tak se sešla v sobotu odpoledne první tisková konference, doslova pod hlavněmi děl. Informují ministři Valeš a Rázl. Několik odpovědí: situace vedla vládu k političtějším řízením, teprve teď vlastně pracuje jako skutečná vláda, neřídí jednotlivé resorty - kdyby tento styl přečkal do normálních dob, bylo by to skvělé. Ministr vnitřního obchodu Pavlovský se zúčastnil jen jediné z těchto schůzí, ve čtvrtek se omluvil nemocí své manželky, v pátek nepřišel bez omluvy. Vnitřní obchod tedy řídí I. náměstek ministra.

Jeden člen vlády je v neustálém styku s parlamentem, někdy tam i spává. Ministr Colotka je v Bratislavě, je to právě v těchto dnech velmi účelné, zajišťuje spojení na Slovensko. Členové vlády jsou ve svých postojích pevní, od přijatých stanovisek nikdo neustoupil. Pavel není zatčen, naopak, převzal i úsek státní bezpečnosti, který až dosud spravoval jeho náměstek Šalgovič - ten není

dosazitelný a byl zbaven funkce.

Členové bezpečnosti v Praze se chovají skvěle; je to ostatně znát na dobrém vztahu obyvatelstva k nim. Generální prokurátor se účastní od pátku schůzí vlády; oznamuje, že od úterka nebyl nikdo zatčen z politických důvodů a pravdě neodpovídá ani to, že na Pankráci pustily okupační jednotky z vězení několik lidí. K hlavní věci bylo zpráv bohužel málo: je zajištěno spolehlivé spojení přes naše ministerstvo zahraničí, z Moskvy přicházejí mírné optimistické zprávy, ale každému je jasné, že jednání jsou nesmírně obtížná, Piller, Biřak a Indra nejsou součástí vládní delegace. Kdo je delegoval, vláda neví. Oficiální cestou ani nepřišla informace, jestli se na místě připojil k delegaci někdo další, ani se neví, zda odpovídají pravdě zprávy, že jednání se účastní i soudruzi Dubček a Černík. Ministři by tomu rádi věřili, stejně jako oznámení, že se Dubček zúčastní mimořádného sjezdu Komunistické strany Slovenska. Okupační jednotky se pokoušely jednat s pražským primátorem, ten je však odmítl. Vláda doufá, že se prezident brzy vrátí. Kdyby dohoda byla pro nás nesnesitelná nebo ponižující, kdyby ji vláda nepřijala nebo abdikovala, je možný i vznik tvrdého okupačního režimu. Naší silou je spravedlnost a jednota - a také ovšem klid bez provokací, k němuž vyzýváme i naše čtenáře.

(Politika 2, 26.8.1968.)

15.35 hod. Zpráva Čs. rozhlasu o situaci v Praze.

Včera byla obsazena telefonní ústředna a odstřelována budova Rudého práva. V noci z 23. na 24. strhávali příslušníci okupačních vojsk plakáty a vylepovali pod ochranou obrněných transportérů provolání vlád zúčastněných na obsazení naší republiky. Za první 2 dny, tj. 21. a 22. srpna bylo v Praze 307 raněných a 18 mrtvých. Z toho 10 zemřelo v nemocnici. Velké průmyslové závody nepracují, avšak část občanstva se dnes, v sobotu dostavila do práce. Potravinářské závody pracují, pekárny a mlékárny však žádají dobrovolníky na 2. a 3. směnu. Horší je situace

s masem a tuky. V okrajových čtvrtích přispívají k zásobování okolní JZD zejména dovozem brambor. Vyskytují se případy zabavování potravin okupačními vojsky při rozvozu. Výrobní závody dávají k dispozici dopravní prostředky k rozvozu potravin. Podle dohody NV města Prahy s okupačními vojsky bude možno rozvážet potraviny i v noci, ovšem vozy musí být náležitě označeny. Včera se také obnovila městská doprava. Dnes ráno jezdily tramvaje již přes střed města.

Zpráva z Prahy.

Dubčerkovy třídy

Praha se přes noc změnila. Okupanti strhávali hesla, plakáty a výzvy k občanům! Zbytečné! Ráno se objevili nové.

Praha je jediný velký plakát. Okupanti jděte domů!

A ještě jednu změnu zažila Praha v noci. Na výzvu čs. legálního rozhlasu byly strženy všechny tabule s označením ulic i domů! Místo nich se na zdech objevily nápisy - Dubčekova třída apod. Tento nápis nese i jedna hlavní ulice v Libni.

Praha se prostě změnila v Dubčerkovy třídy. Ať se okupanti nebo zrádci a kolaboranti orientují! Mají podle čeho !!!

"Palba i na pekaře"

Tank proti emběčku

Poblíž sovětského velvyslanectví v ulici Pod Kaštany jel v protisměru sovětský tank. Bezohledně narazil do plně obsazeného emběčka, jehož přední část zcela zdemoloval. Ze srážky s obrněncem vyvázla osádka osobního automobilu s vážnými zraněními.

V sobotu ráno již byly v Praze k dispozici nově vylisované gramodesky s prohlášením mimořádného XIV.sjezdu KSČ!

Podle zprávy z pražských nemocnic bylo zatím ošetřeno 328 čs. občanů, osm jich svému zranění podlehlo. Charakter většiny zraněných byl střelného rázu.

(Svoboda, 25.8.1968.)

V odpoledních hodinách. Velitel okupačních jednotek ve městě vyhlásil zákaz vycházení od 22. do 5. hodiny ranní.

Rozkaz vojenského velitele Prahy a Středočeského kraje č. 3 k opatřením vůči "protisocialistickým" živlům.

24. srpna 1968

Město Praha

Protisocialistické síly se pokouší rušit normální život v Praze a vyvolat komplikace ve městě, přičemž se zaměřují na rozněčívání nacionalistických vášní a nepřátelské činnosti proti socialismu oddaným silám hlavního města Československa a proti bratrským národům, kteří přišli lidu Československa na pomoc. Kontrarevolucionářské, nepřátelské živly, které se snaží, za každou cenu zostřit situaci, sahají k nebezpečným, provokatérským činům a páchají těžké zločiny.

Byli zavražděni příslušníci sovětské armády a zapáleny tanky. Diversanti se pokoušejí rušit spoje a dopravu a tím i zásobování obyvatelstva potravinami.

K zastavení provokatérských, veřejnost ohrožujících činů protisocialistických živlů

rozkazují:

1. Velitelé armádních částí a jejich oddílů učiní nejrozhodnější opatření proti osobám, které se pokusí přepadnout příslušníky spojeneckých armád, odejmout jim zbraně, znemožnit činnost vojenské techniky a rušit zlomyslně veřejný pořádek.

2. Obracím se znovu na všechny občany města Prahy a Středočeského kraje, na orgány státní moci a veřejné bezpečnosti, aby zabránili veškerým provokatérským pokusům a jakýmkoliv činům nepřátelských osob, které by ohrožovali veřejnost.

Vojenský velitel města Prahy a Středočeského kraje gardový generálporučík I. Veličko.

V průběhu dne jednalo předsednictvo ÚV KSČ se zástupci vlády o politické situaci.

Z jednání politických míst.

Včera jednalo předsednictvo ústředního výboru KSČ se zástupci vlády inž. Suchardou, dr. Kadlecem a M. Galušskou. Znovu byla na tomto zasedání potvrzena naprostá shoda názorů.

Podobné jednání proběhlo i se zástupci Národního shromáždění, kde už je přítomno téměř 200 poslanců, kteří nepřetržitě zasedají. K. Mestek označovaný nápisy na pražských ulicích za vysloveného kolaboranta a zrádce, zaslal Národnímu shromáždění dopis, v němž se distancuje od okupantů. K. Mestek v dopise píše, že si zachová své rozdílné názory, pro něž nepodepsal první prohlášení NS, ale staví se proti okupaci. Toto prohlášení lze považovat za příznak rozkolu v kolaborantských silách.

Předsednictvo ÚV KSČ vyzývá, aby pracující dobře uvážili každou stávkou. Stávkám je třeba dát promyšlený politický charakter, aby zapůsobily na veřejné mínění. Stávky, jež přinášejí jen ekonomické škody, nemají politický vliv a okupantům nevadí.

Předsednictvo dále konstatovalo, že se konsoliduje práce aparátu strany pod vedením Martina Vaculíka, který má plnou důvěru předsednictva.

Z Bratislavy přišly věrohodné zprávy, že tam byl spatřen v doprovodu NKVD zrádce Šalgovič, bývalý náměstek ministra vnitra.

Okupanti hrozí, že převezmou pod svou správu železnice, nebudou-li řádně fungovat. Stejně tak vyhrožují, že budou paralyzovat naši armádu, když se nebude chovat jako nedílná součást Varšavského paktu. Naše stanovisko je takové, že železnice musí sloužit našim potřebám. Pokud jde o armádu, podléhá rovněž výlučně československým legálním orgánům a řídí se pouze zájmy našeho lidu.

K dotazům veřejnosti, proč není gen. Václav Prchlík členem nového ÚV KSČ sdělujeme, že gen. Prchlík má plnou důvěru stranického vedení. XIV. mimořádný sjezd KSČ definitivně neskončil a neuzavřel své jednání a generál Prchlík je jedním z prvních kandidátů pro další doplnění ÚV KSČ.

(Zemědělské noviny, 25.8.1968.)

Obrázky z pražských ulic.

Kontrasty

Chodil jsem celé dopoledne ulicemi Prahy a díval se lidem

do tváří. Byla v nich hrdost na svůj národ, na svou vlast, na svého presidenta, na svého Dubčeka, Černíka, Smrkovského, Kriegla, i když jim je okupanti sprostě unesli.

x

Sokolovskou ulicí projíždí okupantský transportér a jakýsi důstojník vyhazuje malé letáčky. Obrací se a čeká, zda je někdo zvedne. Zvedlo je několik lidí, nečetlo a zapalovalo. Transportér jel dál.

x

Na Staroměstském náměstí stojí děla a kulometry, kolem nich vojáci s nabitými samopaly, s prsty na spouštích. Nikdo si jich nevšímá, nikdo nerozmlouvá. Zato několik babiček se svými vnoučaty vytrvale krmí hejno holubů. Nevím, co si v této chvíli myslí sovětské vojáci, ale cožpak ty babičky, děti a holubi také patří ke kontrarevolucionářům?

x

Na Dejvickém náměstí stojí dlouhá fronta před obchodem s potravinami. Kolem ní projíždí starý automobil. Z okna vylítne velký balík svobodných novin. Říkám svobodných, i když ti, co je psali, se musí skrývat ve svém městě. Utíkat před okupanty, ale přesto chtějí dát lidem pravdivé informace. Fronta se vlní, všichni čtou. Opodál stojí okupantský gazík, najednou se rozjede a důstojník, sedící vzadu, hází do fronty také noviny. Lidé je trhají, zašlapávají, házejí do koše.

x

Před parlamentem za tanky stáli dva ruští vojáci. Špinaví, unavení, nevím, zda také hladoví. Šel kolem starší pán. Zastavil se a začal rozmlouvat. Znal prý několik statečných osvoboditelů, kteří v 45. roce přinesli Praze svobodu. Ty jsme zvali do svých bytů, nechali je vyspat, dali najíst a všechno, co jsme mohli. Vás nechceme!!! Přišli jste nevitáni, nežádáni! Vojáci stojí, odpověď jsem neslyšel. Už nevědí co odpovědět, snad by také byli rádi ve svém městě, spali na své posteli. Bude to brzo?

(Práce, zvláštní vydání, 24.8.1968.)

18.40 hod. Zahájeno pokračování 85. mimořádné schůze předsednictva NS /přerušeno v 19.28 hod./. Dopis ÚV KSČ Národnímu shromáždění; informace námě stka ministra zahraničních věcí. /Materiály NS./

19.30 hod. Zahájeno pokračování 26. mimořádné schůze pléna NS /přerušeno v 20.30 hod./. Přítomne 179 poslanců. Z programu: Informace o jednání s ÚV KSČ; informace o stavu průmyslu, o styku s SNR a situací na Slovensku; informace o zahraničněpolitických událostech. /Materiály NS./

Již čtvrtý den trvá schůze Národního shromáždění. Budova parlamentu je obležena cizími vojsky, poslanci je neopouštějí. Poslanci si však domácí vězení uložili sami; dovnitř byli sice po jisté kolizi vpuštěni, ale není tu záruka, že jim k opětovnému vstupu nebude zase bránit tank.

Na dvě stě poslanců z celé republiky, z toho asi pětina ze Slovenska, se na výzvu předsednictva parlamentu dostavila a téměř dvoutřetinová většina zaručuje platnost každého rozhodování. Přítomní jsou až na řídké výjimky pevně rozhodnutí splnit povinnost, uloženou jim voliči: uhájit nezadatelná práva ČSSR. Odhodláni projevíli již první den při hlasování o Prohlášení Národního shromáždění k agresí. Pouze poslanec Mestek se zdržel hlasování, proti šesti bodům Prohlášení nebyl nikdo.

Denní rytmus jednání připomínal dřívější schůze parlamentu, jenže je mnohem bojovnější a v tvrdých podmínkách. Zasedá se v nevelkém sále, kam se nemohou všichni poslanci vmístit, mnoho jich zaplňuje přilehlou chodbu. Telefonické hovory se obvykle vedou mezi křesťními jmény, není jisté, zda nejsou odposlouchávány. První noc spali poslanci na podlahách kanceláří, pro další se podařilo získat houně a hlavně pro ženy polní lehátka. V noci pod okry parlamentu rachotí salvy z kulometů a samopalů.

Pevnost se nevzdává

Zásobování jídelny je uspokojivé, poslanci ze vzdálenějších míst však mají problémy s prádlem. Nedostatek holicích strojků řešili muži dobrovolnou půjčovnou holicího náčiní,

kapacitu umýváren využívají především ženy. Informaci o dění v republice a ve světě dodávají hlavně tranzistorové přijímače a zvláštní vydání novin a časopisů. Lékařská služba má nejvíc práce s únavou, hlavně večer.

Těžká doba i společný pobyt ve stísněných poměrech vyjasňují vztahy mezi samotnými poslanci. Zasedání se účastní též někteří z těch poslanců, kteří byli před agresí pěti států terčem kritiky tisku - a až na pár výjimek si vedou výtečně. Z pochopitelných důvodů nepřišli ti někdejší prominenti, kteří již vystupují jako otevření kolaboranti. Bohužel tu však opravdu chybí zatčení soudruzi a ti, kteří se musí před NKVD skrývat. A pak tu samozřejmě nejsou poslanci, které okupace zastihla v zahraničí, nebo vykonávají vládní a významné stranické funkce.

Jednoznačný postoj plenární schůze NS učinil parlament skutečným nejvyšším orgánem moci ve státě, představitelem vůle lidu.

Ani hlavně děl, namířené do oken parlamentu, ani hrozba pozatýkání nedonutí poslance ke kapitulaci. Permanentní schůze má pokračovat až do vyřešení agrese. Na stolech předsednictva se kupí rezoluce důvěry našich občanů k Národnímu shromáždění. Věříme našemu legálnímu parlamentu, že důvěru nezklame. Nemůže, nesmí zklamat!

(Politika č.2, 26.8.1968.)

Ve večerních hodinách. Vláda zveřejnila informaci presidenta republiky o jednání v Moskvě.

Vážení občané!

Československá vláda dostala 24.8. v 18.50 hod. od presidenta republiky armádního generála Ludvíka Svobody tuto informaci:

Naše jednání pokračuje a dosahuje pokroku. Prosím všechno obyvatelstvo, orgány a instituce, abyste byli klidní a rozvášní. Tím nejlépe podpoříte odpovědnou práci presidenta a celé delegace. Předajte československému lidu mé vřelé pozdravy a požádejte jej, aby zabezpečil, aby nám případnými nepředloženými skutky nebyla ztěžována naše

jednání. Předem Vám za to děkuji.

Vláda republiky neprodleně předává tento vzkaz presidenta republiky všemu československému lidu a sděluje, že návrat delegace se dnes (24. srpna 1968) nepředpokládá.

Praha, 24. srpna 1968.

(Tištěný leták.)

20.00 hod. Čs. rozhlas vysílal prohlášení Svazu čs. spisovatelů, v němž se obrací na občany, aby se společně zamysleli nad situací ve třetí den okupace.

22.00 hod. Čs. rozhlas vysílal informace náčelníka gen. štábu ČSLA o rozhovoru se členy čs. delegace v Moskvě. President L. Svoboda předal co nejsrdečnější pozdravy vedení čs. armády a všem jejím příslušníkům. Dále pozdravy od min. Džúra, Dubčeka, Smrkovského a ostatních členů delegace. Jednání podle presidenta probíhají velmi solidně. Jejich výsledky však závisí na zachování klidu a zabránění čemukoliv doma, co by mohlo narušit řádné ukončení jednání. Všichni v nejbližší době přiletí domů.
(Text podle telegramu náčelníka gen. štábu vysílaného 25. srpna ve 12.00 hod.)

22.45 hod. Čs. rozhlas vysílal poselství presidenta republiky:

Drazí spoluobčané u nás doma!

Především přijmete všichni srdečné pozdravy od všech soudruhů, kteří mě doprovázejí. Než jsem odjel, řekl jsem vám, že předpokládám návrat ještě týž den večer a podám vám zprávu o výsledcích jednání. Vězte, že bych nezůstával v těchto těžkých chvílích ani o minutu déle, kdyby to naléhavě nevyžadoval zájem naší socialistické republiky, váš všech, našeho lidu. A právě proto, že se náš návrat domů pozdržel a já cítím potřebu se s vámi aspoň na dálku setkat, obracím se k vám touto cestou.

Íned po našem příjezdu do Kremľu jsme začali jednat s vedoucími představiteli SSSR. Považovali jsme za nezbytné, aby se našeho jednání zúčastnili i soudruzi Dubček, Černík a Smrkovský. Mohu vám oznámit, že nyní se tito soudruzi už spolu s námi účastní příprav dalšího jednání. A to je také

důvod, proč jsme prodloužili svůj pobyt v Moskvě. Myslím neustále na vás doma, drazí přátelé, a ujišťuji vás, že zájmy naší vlasti, zájmy socialismu a pokroku, zájmy vás všech, dělníků, rolníků a inteligence určují veškeré naše jednání. Opět se na vás obracím, drazí spoluobčané, jménem svým, jménem soudruhů Dubčeka, Černíka, Smrkovského i dalších zde přítomných soudruhů se žádostí o klid, rozvahu a důvěru. Věnujte se odpovědně své práci v továrnách, na polích, na všech pracovištích. Takovýto váš uvědomělý postoj bude nejlepší podporou našemu dalšímu jednání. Pre-
sident republiky ČSSR Ludvík Svoboda.

(Rudé právo, 26.8.1968.)

Obrázky z pražských ulic.

Předvečer noci plné střelby

Na neděli v noci jsem hovořil dlouho do noci před stanicí Veřejné bezpečnosti na jednom náměstí v Praze s jejími příslušníky. Chtěl bych jen jedno: Podat svědectví, že chlápci v zelených uniformách s červenými distinkcemi a pruhy na čepicích, i ti v kožených kombinezách jsou s ná-
mi.

Co chvíli vyjížděly na náměstí tanky a obrněná auta a tuponosé kamióny s nervózními střelci. Poprvé jsme si všichni ověřili, co znamená odstranění tabulek s názvy ulic a orientačních ukazatelů. V děl jsem dva tanky, které se bezohlednou rychlostí vřítily na křižovatku dvou ulic a tam se bezradně zastavily. Muži v černých kožených přilbách zmateně zírali na bílou papírovou tabulku se zbrusu novým označením: Dubčekova třída. Zaskřípaly pásy a tanky zmizely, odkud přišly. Za chvíli se rozlehlo stáka to samopalů. Dlouhé i krátké dávky, jejichž ozvěny se odrážely od střešních okolních domů a znemožňovaly nám odhadnout směr střelby. Příslušník VB si v houstnoucím šeru poklepal výz-
namně na čelo. "Málo platný, maj to tady vylíza ný."
Ze dvora vyjížděly motorky s jezdci v koženém kabátě a s trikolorami. Co chvíli nastartoval vůz s bílým pruhem. Vyjížděli.

Ti, kteří se vraceli, vyprávěli své denní zážitky: " ...
no, a ten náš člověk tomu Rusovi říkal, aby mu napsal,
že mu dá adresu. Ať si ale pamatuje, že bude na Sibiři,
protože za těch pár dní, co tady byl, je infikovanéj demo-
kracíí. Ten Rus vám koukal úplně vyděšený ..." A další se
přidal k vyprávění s mužskou řízností: "Viděl jsem vojáka,
kterej hladil samopal a brečel přitom. Prej měl být už
půl roku doma, na Ukrajině. A pořád ho honěj - lidi,
podržte se ! on říkal - po cvičení !"

Ze tmy se vynořilo pět vlasatých chláčů s děvčetem.

"Jsme z Plzně a jdeme Praze na pomoc. Nevíte, kde bychom se
vyspali?" Příslušník VB, který stál nejbliž, vyzval druhé-
ho: "Vezmi je do noclehárny". Ale jezdit jste sem neměli",
dodal ještě ke skupince.

Prošel jsem Prahou, vyliďněnou, prázdnou, pomíjím-li
okupanty s jejich pancéři. Jen ve Štěpánské, u Václavské-
ho náměstí, se jich pár odhodlalo strhnout obrazy Dubčeka,
a pár ručně psaných plakátů.

A přece se tato noc potom stala v Praze nocí hrůzy. Nevím,
kolik příslušníků VB v uniformách se vrátilo z nočních
patrol zdrávo ve svých vozech. Možná, že i oni patří mezi
mrtvé. Protože jsou s námi.

(Zemědělské noviny, 25.8.1968.)

V průběhu dne vyšlo první číslo nového týdeníku Politika.

Provolání a prohlášení z 24.8.1968.

Prohlášení České národní rady

Česká národní rada jako politický reprezentant českého
národa projednala na své schůzi 24. srpna 1968 výsledky
jednání Národního shromáždění a vlády. Prohlašuje, že se
plně staví za dosavadní postoj našich legálních ústavních
orgánů a že je bude i nadále podporovat. Spolu s NS, pre-
sidentem a vládou požaduje bezvýhradně okamžitý odchod
okupačních vojsk a úplnou normalizaci života v Českoslo-
venské socialistické republice jako suverenním státě.
Ostře odsuzuje ztěžování života a rozvrácení pořádku v
naší zemi okupanty.

Česká národní rada se jednoznačně hlásí k výsledkům mimořádného XIV. sjezdu KSČ a bude všemi svými silami podporovat splnění jeho závěrů.

Česká národní rada děkuje všem občanům našich zemí za bezpříkladnou obětavost, kázeň a inteligenci, s jakou zvládají všechny překážky, které jim okupanti stavějí v cestu. Zvláště děkuje funkcionářům národních výborů a společenských organizací NF a všem poctivým příslušníkům armády, Veřejné a Státní bezpečnosti, kteří respektují zákony čs. ústavních orgánů. Vyslovuje dík a uznání za fantastické výkony redaktorům i ostatním pracovníkům rozhlasu, televize a tisku, tiskařům, spojařům, dopravákům a všem, kteří zabezpečují plynulé zásobování obyvatel. Česká národní rada obdržela desetitisíce podpisů, které na podporu její činnosti shromáždila pražská mládež z továren i škol a ujišťuje všechny, že splní vše, co od ní očekávají.

Česká národní rada se ztotožňuje se stanoviskem prokurátorů, aby byli zajištěni a řádným soudem potrestáni všichni, kdo se dopustí zneužití své úřední moci v rozporu s ústavními orgány. Zvláště varuje všechny osoby, které by chtěly jednat stejně zločinně jako bývalý náměstek ministra vnitra Šalgovič a pokoušet se zatýkat. Česká národní rada opakuje znovu své prohlášení z prvního a třetího dne okupace, aby vešla ve všeobecnou známost:

"Bratřím Slovákům!

My, členové České národní rady z Čech, Moravy a Slezska, kteří jsme se mohli sejít v této osudové chvíli, Vás ujišťujeme, že jsme pevně přesvědčeni o zdamdila, jež jsme započali. Ruku v ruce a ve vzájemné důvěře s vámi dovršíme federativní úpravu soužití našich národů v Československé federativní socialistické republice, jakmile budeme moci svobodně vyjádřit vůli našich národů. Neustupujeme ani za současné situace od rozhodnutí dovršit toto dílo k 28. říjnu."

"Česká národní rada slyšela hlas svého předsedy s. Čestmíra Císaře a ujišťuje ho, že jeho poselství je pro ni nesmírným povzbuzením. Vyzývá kvé komise, aby nepřerušova-

ly práci za žádných okolností a aby k tomu využily všech možností*!

Jsme přesvědčeni, že jednota všeho lidu, bezpříkladně demonstrovaná generální stávkou, zůstane i nadále v těchto těžkých chvílích zachována.

Česká národní rada
V Praze 24.8.1968

(Politika, č.2. 26.8.1968.)

Provolání předsednictva Ústřední rady odborů ke všem pracujícím!

Předsednictvo ÚRO se zabývalo protiprávním postupem vlád pěti států Varšavské smlouvy a obsazením území našeho státu jejich armádami. V plném znění potvrzuje prohlášení přijatá v minulých dnech sekretariátem ÚRO a předsedy odborových svazů a vyjadřuje všestrannou podporu prezidentu republiky Ludvíku Svobodovi, Černíkové vládě, Národnímu shromáždění a Národní frontě v čele se soudruhy Smrkovským a Krieglem.

Předsednictvo ÚRO se staví za ústřední výbor Komunistické strany Československa v čele se soudruhem Dubčekem. Co nejrozhodněji žádá, aby ústavním činitelům i právoplatně zvolenému ústřednímu výboru Komunistické strany Československa byla umožněna jejich činnost, aby mohl být co nejrychleji obnoven mírový život v naší zemi - bez přítomnosti okupačních armád.

Vysoce oceňujeme rozvážnost a klid našich občanů v této složité politické situaci a obětavé úsilí pracujících ve všech odvětvích národního hospodářství, neboť to jsou v současných podmínkách naše rozhodující zbraně. Děkujeme všem, kteří v současných osudových chvílích zabezpečují nejkritičtější potřeby našich občanů.

Dělníci, technici, inženýři a ostatní pracovníci v průmyslu, dopravě, ve stavebnictví, zemědělství, ve zdravotnictví i na ostatních úsecích národního hospodářství a společnosti - vydržte ve svém úsilí a zabezpečujte nadále chod výroby pro potřeby našich občanů, nešetřete svých sil a

obětí!

Pracovníci v zemědělství - dokončete sklizeň úrody a zabezpečte tak předpoklady pro zásobování obyvatelstva nutnými potravinami!

Pracovníci potravinářského průmyslu, pekáren, masného průmyslu, mlékáren apod.- pokračujte v obětavém úsilí zajistit dostatek potravinářských výrobků pro všechny naše občany!

Pracující v železniční, nákladní i osobní dopravě, kteří jste nejdříve překonávali mimořádné obtíže, dokažte i za dnešních mimořádných podmínek zabezpečit dopravu pracujících do zaměstnání a dovoz surovin a zboží pro průmysl a obchod!

Naléhavě se obracíme na pracovníky ve státním a družstevním obchodě, v restauracích a závozních jídelnách - zabezpečte našim občanům nákup nezbytných životních potřeb a zabezpečte provoz veřejného stravování!

Pracující elektráren, plynáren, vodáren, pracovníci zdravotnických zařízení, telekomunikačních spojů, veřejných sdělovacích prostředků a vy všichni další, na kterých závisí normální život občanů, dokažte i nadále zachovat plynulý chod závodů a zařízení!

Soudružky a soudruzi odboráři!

Naším základním předpokladem pro plnění lidských a humanitních cílů odborů a pro uspokojování potřeb a zájmů pracujících je svoboda, státní suverenita a demokratický socialismus. V tom spatřujeme v současné době hlavní záruky dalšího všestranného rozvoje národů Čechů a Slováků!

Upevníme jednotu Revolučního odborového hnutí, dělníků a inteligence, žen a mládeže, Čechů a Slováků, ve které je naše síla. Zachovejme rozvahy a klid, nepřipusťme chaos a provokace, za jistěte ochranu závodů. Vydržme v úsilí zabezpečit normální chod života v naší zemi a překonávejme potíže, byť budou sebevětší!

V Praze dne 24. srpna 1968

Předsednictvo ÚRO

Vážený soudruhu Šeljepine,

obracíme se na Vás jako na předsedu Vsesvazové ústřední rady sovětských odborů v nejtěžších chvílích našeho národa. Naše vlast byla v noci z 20. na 21. srpna 1968 bezdůvodně a bez vědomí a souhlasu presidenta republiky, vlády, Národního shromáždění a ústředního výboru Komunistické strany Československa okupována vojsky Sovětského svazu, Německé demokratické republiky, Bulharské lidové republiky, Polské lidové republiky a Maďarské lidové republiky. Stalo se tak v době, kdy všichni naši pracující, všechen náš lid vynakládal největší úsilí k rozvoji socialistické společnosti, k posílení národního hospodářství a k vzestupu životní úrovně. Milióny našich občanů přispívaly obětavě na Fond republiky, neboť si přály, aby se Československá socialistická republika stala hospodářsky silným a platným členem socialistické společnosti. Stalo se tak v době, kdy všechen náš lid pevně věřil ujištění sovětských státníků, vyjádřenému na společné poradě s představiteli naší strany v Čiernej nad Tisou a na schůzce představitelů komunistických stran pěti zemí v Bratislavě, že je naší vnitřní věcí, jak si uspořádáme své poměry v zemi a že suverenita našeho socialistického státu je plně zaručena. Došlo však k tragickému omylu - k událostem, které by mohly mít nedozírné následky pro mezinárodní dělnické hnutí, svět socialismu a komunismu, pro přátelské a bratrské vztahy našich národů.

Obracíme se proto v této těžké hodině naší vlasti na Vás a Vaším prostřednictvím na sovětské odboráře a pracující SSSR s naléhavou výzvou: nedopusíte, aby armáda - nekolejší osvoboditelka, jejíž hrdinné činy se nesmazatelně zapsaly do srdcí našich národů, se stala armádou potlačující spravedlivé tužby lidu po svobodě. Žádejte okamžitý odchod Sovětské armády a vojsk Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, Bulharské lidové republiky a Maďarské lidové republiky z území ČSSR, aby ústavní čini-

telé, řádně zvolení z vůle lidu, se opět ujali svých funkcí a věci našich národů se vrátily do jejich rukou!

V Praze, 24.8.1968

Předsednictvo Ústřední rady
československých odborů

Karel Poláček, předseda.

Prohlášení!

Jménem Vysokoškolského výboru KSČ a stranických organizací vysokých škol v Praze slavnostně prohlašujeme, že se plně stavíme za usnesení XIV. mimořádného sjezdu strany a nový ústřední výbor zvolený na sjezdu. Přistupujeme okamžitě k plnění sjezdových usnesení a také stranickým organizacím na vysokých školách v Praze ukládáme, aby okamžitě přistoupily k plnění usnesení sjezdu podle pokynů, které průběžně dostávají a budou dostávat od právoplatně zvolených stranických orgánů.

Současně vyjadřujeme toto své zásadní stanovisko k neaktuálnějším otázkám dnešní situace:

1/ Kategoricky žádáme, aby se svých stranických i ústavních funkcí mohli okamžitě ujmout soudruzi Dubček, Černík, Smrkovský, Špaček, Kriegel, Šimon i ostatní internovaní soudruzi a mohli tyto funkce nerušeně vykonávat. Pevně stojíme za prezidentem republiky soudruhem Svobodou. Kým-koliv dosazené a samozvané činitele neuznáváme a jejich pokynů a prohlášení nebudeme dbát.

2/ Žádáme, aby okamžitě opustila území ČSSR okupační vojska armád Varšavské smlouvy.

3/ Po dobu nám vnucené okupace a přítomnosti cizích vojsk na našem území organizujeme práci komunistů tak, aby občané projevovali svůj odpor vůči okupaci rozvážnými formami, aby nedocházelo k nerozvážnostem a k provokacím.

V této těžké chvíli semkněme se kolem nově zvoleného ústředního výboru a každý komunista na svém místě splní beze zbytku své povinnosti vůči národu.

V Praze dne 24. srpna 1968

Vysokoškolský výbor KSČ
Praha

(Student, III. zvláštní vydání, 25. srpna 1968.)

Sovětský svaz nepatří na Olympiádu

Celý sportovní svět prožívá letošní rok jako rok olympijský. Po celou historii novodobých olympijských her a také letos v Mexiku nepůjde jen o zlaté medaile, nýbrž především o oslavu tělesné i duchovní kultury národů a jejich přátelské vzájemné vztahy, tak jak to vyjadřuje olympijská charta. Násilné činy proti národům byly vždy olympijským hnutím odsouzeny a provinilé země byly z účasti na OH vyloučeny.

Posledním případem bylo vyloučení JAR pro nespravedlivé chování její vlády vůči černochům. Sovětský svaz byl jedním z neaktivnějších propagátorů vyloučení JAR.

V těchto dnech však vystupuje Sovětský svaz v roli mnohem hanebnější. Násilná okupace ČSSR je v takovém rozporu s humánním posláním olympijské myšlenky, že Sovětský svaz tím ztratil právo účasti na XIX. olympijských hrách v Mexiku.

Ať žije vznešená olympijská myšlenka a nechť naši českoslovenští sportovci jsou jejími nadšenými nositeli.

Zasloužilý mistr sportu
Emil Zátopek v.r.

(Rudé právo, 24.8.1968.)

Občané svobodného socialistického Československa!

Nemáme jinou možnost spojení s Vámi. Budova svazu byla obsazena okupačními armádami. Pracovníci našich redakcí jsou rozehnáni. Nemůže pracovat ani Mezinárodní organizace novinářů.

Obracíme se na Vás, abychom vyjádřili své přesvědčení, že spolu s námi nezradíte jedinou legální vládu této republiky v čele s ing. Černíkem, že nezradíte nově zvolený ústřední výbor KSČ v čele se soudruhem Dubčekem.

Zachovávejte klid a rozvahu. Naši jedinou zbraní je síla myšlenek. Naši zbraní je přesvědčení, že "Pravda zvítězí". Dnes i v budoucnosti, za jakýchkoliv okolností nepodporujete jakýkoliv pokus okupantů o vytvoření zrádcovských orgánů v tomto státě. Neslyšíte, nevidíte, nevíte, neznáte.

Pomáhejte sobě a stáňte za sebou. Jeden za všechny, všichni za jednoho. Bojkotujte zrádce, bojkotujte jejich rodiny. Nepomáhejte jim.

Pokud budete hovořit se zahraničními návštěvníky. Žádejte je, aby lid jejich země nutil vlády těchto zemí, aby zaujaly rozhodné stanovisko k agresí vůči Československu. Aby dělníci těchto zemí sabotovali loďe agresorů, aby zaměstnanci letišť odmítali přijímat jejich letadla, aby pracovníci obchodů odmítali prodávat příslušníkům agresorů. Žádejte, aby jejich země přerušily diplomatické styky s vládami okupantů. Nejde jen o Československo. Jde o svobodný svět, který chce žít v míru. Připomeňte jim, že již v roce 1939, tím že ponechal svět Československo jeho krutému osudu, dal příčinu ke vzniku II. světové války. Svět má jedinou možnost. Všechny způsoby zabránit tyranii, která se vznáší nad Československem.

Nemáme jinou možnost. Proto prosíme, každého, kdo má možnost psát na psacím stroji: rozmnožte tento krátký leták, šířte jej mezi lidem.

I my jsme s Vámi - buďte s námi.

Svaz českých novinářů

(Reportér, nedatovaný tištěný leták, asi 24.8.1968.)

Mimořádné informační zprávy ONV v Praze 3 - druhé vydání

Drazí spoluobčané Prahy 3 !

Obracíme se opět na vás s dalším výtiskem našich informačních zpráv, jejichž cílem je informovat vás o situaci na obvodě, jakož i o úkolech, které je třeba v současném období zajišťovat.

Prožíváme čtvrtý den okupace naší vlasti. Můžeme směle říci, že záměry okupantů se nedaří, protože narážejí na značný odpor našeho lidu. Naše legální instituce odrážejí tlak a pokusy okupantů o spolupráci. Také obyvatelé našeho obvodu v těchto kritických dnech stojí jednotně za představiteli našeho státu, kteří mají jeho plnou důvěru. O jednotném postoji svědčí řada příkladů Vaší obětavosti a iniciativy.

Máme zde na mysli především iniciativní odstraňování orientačních tabulí ulic a popisných čísel domů. Protože existuje možnost dalšího zatýkání, žádáme všechny občany obvodu, aby neposkytovali žádné informace o jednotlivých obyvatelích domů, odstranili v domech seznamy funkcionářů a vůbec všechna označení, která by mohla informovat o obyvatelích domů.

Žádáme funkcionáře občanských výborů, členy domovních komisí, aby byli ve spojení se svým poslancem ONV a plnili jen ty úkoly, které jim budou tímto legálním orgánem státní moci uloženy. Vzhledem k tomu, že toto mimořádné vydání je publikováno v omezeném množství žádáme, abyste o tomto pokynu neprodleně informovali další občany a funkcionáře v místě bydliště, s cílem zabezpečit maximální ochranu domů a jejich obyvatel. Jsme s Vámi, buďte s námi!

Informace o zásobování obyvatelstva.

Zásobování je v rámci daných možností zabezpečováno. Dle informace obchodních organizací je běžného koloniálního zboží dostatek. Přednostně jsou zásobovány prodejny nejdůležitějších zboží ve smyslu povolení nákupu do jedné ruky. Byly překonány obtíže nedostatku benzínu díky účinné pomoci příslušníků naší armády. V sobotu a neděli dopoledne budou otevřeny prodejny chleba, pokud se podaří zabezpečit dodávky. Během dnešního dne se uskutečňuje rozvoz 3 vagonů brambor. Dále upozorňujeme občany našeho obvodu, že s ohledem na výzvu okupačního velitele jsou restaurační závody uzavírány ve 20 hodin a byl vydán zákaz podávání lihovin.

Apelujeme na naše spoluobčany, aby umožnili nutný nákup základních potravin osobám přestárlým a těžce nemocným. Občané v domech, organizujte v tomto směru občanskou pomoc.

Zdravotní situace na obvodě je normální, projevuje se i zde uvědomlost našich spoluobčanů, kteří vyhledávají zdravotnickou pomoc jen v těch případech, kdy je toho akutně zapotřebí.

K dotazům o zahájení školního roku Vám oznamujeme, že bližší podrobnosti o termínu zahájení školního roku budou známy v první polovině příštího týdne. Neprodleně Vás budeme informovat.

Školští a kulturní pracovníci na obvodě Prahy 3 vydali svolání, ve kterém se plně staví za nově zvolený ústřední výbor KSČ, za legální vládu a Národní shromáždění ČSSR. Obvodnímu národnímu výboru docházejí návrhy občanů na změnu názvů některých ulic, nesoucích název představitelů SSSR. Jedná se o ulici Kalininovu a Koněvovu.

Těsně před uzavěrkou tohoto mimořádného vydání informačních zpráv jsme obdrželi svolání OV KSČ v Praze 3, které bylo schváleno na mimořádném plenárním zasedání dnes v dopoledních hodinách a z kterého uveřejňujeme podstatnou část:

Obvodní výbor Komunistické strany Československa v Praze 3 vysoce oceňuje a hodnotí jednotu a rozhodnost pracujících našich závodů, se kterou přistoupili k protestní stávce proti okupaci. Celý Žižkov, všichni občané bez rozdílu, byli solidární s Vámi - soudruzi z Tesly, Papíren, s Vámi dopraváci a železničáři, spojaři, pracovníci odborových orgánů stejně tak, jako s Vámi, naši zdravotníci, pracovníci obchodu a služeb a všech podniků a ústavů na obvodě.

Žádost o okamžitý odchod okupačních jednotek podepsalo tisíc občanů našeho obvodu - mladí, staří, ženy i muži - prostě všichni bez rozdílu. Tím znovu dokazují, kde v současné době stojí a co chtějí. Hlas našich sirek na celém obvodě nebyl v průběhu stávky umlčen ani v jediném případě! Byl vážnou výstrahou všem okupantům, byl rozhodným varováním a požadavkem, aby odešli tam, odkud přišli! Celý národ očekává výsledek jednání presidenta republiky Ludvíka Svobody v Moskvě. Jsme přesvědčení, že čestně obhájí naše stanoviska, že odmítne jakékoliv ponižující podmínky !!!

Bá za sebou podporu naprosté většiny našeho lidu !

Obvodní výbor strany děkuje všem pracujícím a občanům

Žižkova za velkou uvědomělost a moudrost, kterou dosud projevili. Zachovejme si všichni zdravé a oprávněné sebevědomí a rozvahu v následujících hodinách a dnech! Práci vytvářejme hodnoty, které celý národ potřebuje! Jsme přesvědčeni, že naše jednota přinutí okupanty vzdát se svých nesmyslných požadavků a donutí je ihned odejít z naší země a umožnit tak legální činnost stranických a zákonodárných orgánů v čele se soudruhy Dubčekem-Svobodou-Černíkem a dalšími!

Stojíme pevně za novým ústředním výborem zvoleným na XIV. sjezdu KSČ a za městským výborem strany v Praze!

Obvodní výbor Komunistické strany Československa v Praze
3 myslí a spolupracuje s Vámi, podporujte nás !!!

Komentáře ke dni.

Věřit Pillerovi?

Připomeňme si: Byl proti svolání mimořádného sjezdu v těchto mimořádných chvílích. Na sjezd se nedostavil. Nebyl také zvolen do ústředního výboru. Na předsednictvu v oné kritické noci před okupací neměl rozhodné stanovisko.

Také ale berme v úvahu: vzkázal sjezdu, že jedná o uvolnění soudruha Svobody a dalších. A jel s prezidentem do Moskvy. Ale jel i Indra.

Věřit, či nevěřit?

Sledovali jsme ho často na různých krajských shromážděních a pocity byly různé. Zdálo se nám, jako by hrál na obě strany. Ale zase jsme si nebyli jisti, jestli nejde o přísnou objektivitu a o umění dosáhnout v dané situaci nutný kompromis. Vybavuje se nám charakteristická scéna po jeho zvolení na krajské konferenci, srdečně si potřásl ruku s Josefem Němcem. Byla to velkorysost vůči poraženému? Nebo teátr pro příznivce Josefa Němce?

Měli jsme možnost vidět ho v první den okupace. Byl totiž jediným členem předsednictva s možností volného pohybu. Na okrese Praha-východ hovořil k některým funkcionářům tam shromážděným. Ptali se ho, jak to bylo s Indrou, Kolderem, Bílákem ... Měli prý výhrady jen proti některým formulacím prohlášení předsednictva. Neřekl, jak to ve skutečnosti

bylo v omu kritickou noc. Neřekl v omezeném shromáždění několika funkcionářů a někdo jiný to řekl v rozhlase celému národu. A dobře, že to řekl. Žadatelům na té schůzce na žádost aby svolal ústřední výbor, když je jediným členem předsednictva s možností jednání, řekl, že si to nemůže prý na sebe vzít. A jediná instrukce, kterou dal, byla: klid, klid, klid ... Sám byl obdivuhodně klidný. Předsednictvo krajského výboru, jehož je vedoucím tajemníkem, přijalo pak rezoluci, která se velmi znatelně liší od všech jiných prohlášení krajských orgánů strany, právě svým klidem, svým umírněným tónem, svým nabádáním k jednání s okupanty. Kolaborantská rezoluce, řekli jsme si, uveřejnili sice, ale pod ní jsme dali: Nesouhlasíme a nabádali: nespolupracovat!

Věřit, či nevěřit soudruhovi Pillerovi?

Ze zrádcovství ho zatím neobviňujeme. Ale z vyčkávacího stanoviska ano. Proto si ho vůči jeho osobě ponecháme také. Jestli prokáže činy, že jsme se mylili, pak se mu rádi omluvíme.

(Svoboda, 24.8.1968, str.2.)

Podivná okupace

Již počtvrté jsme se dnes probudili do dne, ve kterém rachotí pásy tanků, již čtvrtou noc jsme se vzbouzeli třaskavým zvukem výstřelů. Jsme okupováni. Myslím, že je to ta nejpodivnější okupace, kterou kdy historie zaznamenala. Situace, kdy ten který je napaden a chce se bránit, musí se bránit především tím, aby nepadl jediný výstřel, kdy se brání proti nejhroznějším zbraním jediné svým klidem, rozvahou, vtípem. Okupace, ve které tak mnohým okupačním vojákům tekou po tvářích slzy lítosti a hanby, neboť začínají chápat, že byli podvedeni, že najednou mají střílet do bezbranných lidí, o kterých jim jejich oficiální propaganda 23 roků tvrdila, že jsou jejich přátelé. Byl jsem osobně svědkem situace, kdy posádka jednoho tanku v Opletalově ulici odmítla rozkaz důstojníka rozehnat tlačenicí našich lidí kolem tanku bodáky. Zastrčili je proti příkazu do pochvy. Viděl jsem, jak mladičkový voják se roz-

vzlykal, když se ho stará žena zeptala - co tomu řekne tvoje matka, ví o tom, že ty, její syn, zde vraždíš pokojné lidi? Ovšem, nedomnívejme se pro tyto případy, že by snad mohli okupační vojáci masově zaváhat, kdyby přišel příkaz začít pálit ze všech zbraní do nás. Určitě ne - pro vojáka je rozkaz, rozkazem. A proto jim dejme najevo vždy znovu a znovu, ale tak, aby to nemohli považovat za provokaci, že jsou zde nevitányi hosty, že jsou naši nepřátelé dnes dokonce úhlavní nepřátelé. Nechtě proto jedí jen to, co si dovezli, nedávejme jim pít, nejmenším gestem nedejme najevo třeba jen okamžitou lítost nad jejich postavením. Mají zde své lidi a ti fotografují. Proč by mělo být vašich dobrých srdcí zneužito k propagandě, že jsme se snad s nimi smířili, nebo že je přijímáme jako přátele, když to není pravda. Říkal jsem: Podivná okupace, a je to to pravé slovo. Okupace, kdy všechny ulice jsou polepeny plakáty a výzvami proti okupantům, kdy stále vycházejí svobodné noviny a řekl bych, že jejich počet se neustále zvyšuje, kdy pořád ještě přes veškerou snahu okupantů i zrádců zní svobodný hlas československého rozhlasu z přibývajících studií. Je to okupace, kdy se ozývají veřejné výzvy ke svolání těch a těch schůzí, které mají vysloveně protiokupantské zaměření, kdy se dokonce v neobyčejně obtížných podmínkách podařilo uskutečnit konání mimořádného XIV. sjezdu KSČ. Je to snad všechno proto, že by okupantská moc byla slabá, že by váhala použít násilí? Kdo viděl mrtvé a raněné hned první den jejich příchodu, tak tomu nevěří. Je to podivná okupace proto, že český a slovenský lid svým postojem cizí vojáky doslova šokoval. Zřejmě byli ideologicky připraveni na to, že nás jdou osvobodit, že jim padneme do náručí a teď tiché, ale zjevné nepřátelství, ne kontrarevoluce, ale klid. Těm pánům, kteří tuto brutální agresí připravovali a kteří se nemají právo nazývat soudruhy, nevyšla rešie. Jejich jednotky, tak vzdálené od svého centra v Moskvě - jsou zmatené, nevědí si rady. Řekl bych, že právě v tom a v ničem jiném je jiskřička naděje, která nám zbývá, malá, ale přece ještě doutnající. Vytrvejme přátelé!

Vždyť je čtvrtý den okupace a jim se nepodařilo ustavit ani jakýkoliv kolaborantský orgán - nepodařilo se jim vyložit pořádně ani své stanovisko, ani vysvětlit, co chtějí. Vytrvejme - buďme silní, stateční a neúprosní a přitom klidní a rozvážní. V tom je naše síla.

(Svobodný legální československý rozhlas, 24.8.1968.)

Politické fiasko_okupace

Okupace ČSSR armádami pěti zemí Varšavské smlouvy vstoupila do čtvrtého dne a i když v tuto chvíli ještě nemůžeme posoudit všechny její aspekty a důsledky, některé dílčí závěry jsou už na místě.

Násilný krok proti Československé socialistické republice otřásl už tak narušenou jednotou mezinárodního komunistického hnutí. Okupaci odsoudily všechny legální komunistické strany z vyspělých zemí Evropy i ostatních světadílů, s výjimkou Komunistické strany Lucemburska, která má jen několik málo členů. Proti okupaci Československa se však vyslovily i komunistické strany a s nimi sympatizující síly na opačném křídle, totiž čínská a albánská strana a možná, že pod jejich vlivem, anebo na základě vlastních úvah, i různé politické síly tzv. třetího světa. Okupací ČSSR tak dokonalo vedení KSSS a dalších komunistických stran rozkol mezinárodního komunistického hnutí, které se dnes rozpadá přinejmenším na čtyři skupiny. Jednu z nich představují strany pěti zemí Varšavské smlouvy, druhou tvoří čínská a albánská strana, třetí vytvářejí komunistické strany západoevropských a dalších hospodářsky vyspělých zemí a konečně tu jsou komunistické strany Rumunska a Jugoslávie. Zdá se, že zamýšlená podzimní konference komunistických stran v Moskvě zůstane jen vidinou a že napříště nebude možno hovořit o jednotném světovém komunistickém a dělnickém hnutí.

Okupace Československa ovlivňuje a ještě ovlivní celkovou mezinárodní politickou atmosféru ve světě, neboť povzbudí všechny pravicové a reakční síly v západních zemích k ofenzívnějšímu postupu vůči pokrokovému hnutí. Už dnes se

- Tisk

Zahájení plenární schůze NS 22.8.1968 (zleva: Žiak, Zedník, Valo, Mlková)

Jednání kulturního výboru NS 22.8.1968

Z jednání pléna NS 22.8.1968

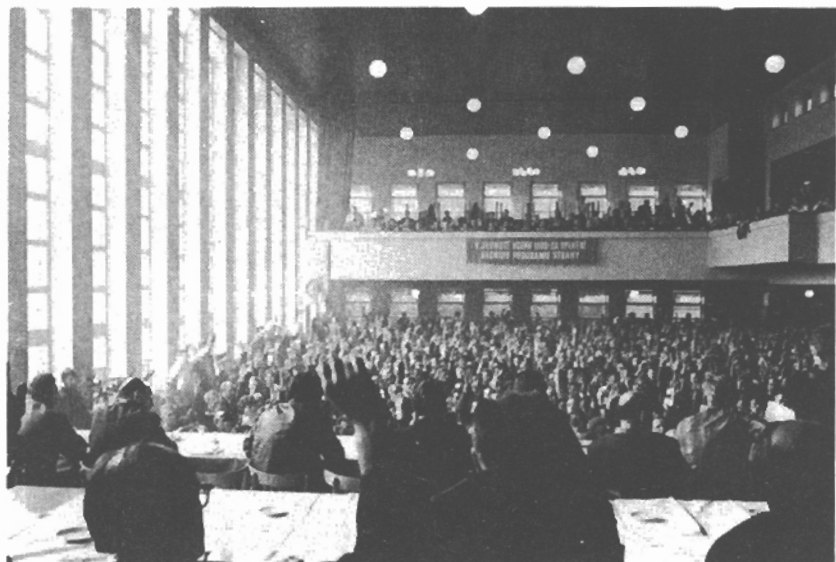

- Jednání XIV. mimořádného sjezdu KSČ

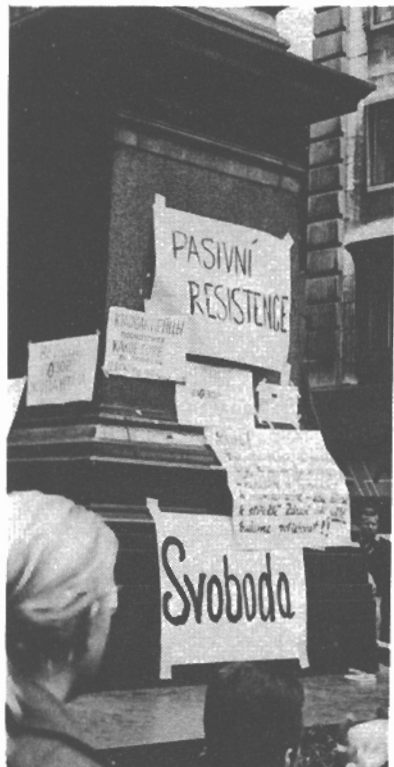
- Z jednání XIV. mimořádného sjezdu KSČ

Z jednání XIV. mimořádného sjezdu KSČ

Flakáty - Jungmanův pomník

Flakáty - Dětský dům

Televizní antény u sovětského velvyslanectví

V polích před vlnhradským hřbitovem

ozývájí hlasy proti připojení NSR ke smlouvě o nerozšiřování jaderných zbraní, jsou a budou ovlivněna jednání o omezení raketového zbrojení a je otázka, jak se změna v politickém ovzduší projeví na střetnutí ve Vietnamu. Násilný vpád do Československa pochopitelně posílí tzv. jestřáby v americkém politickém životě. Vpád do Československa je tak v rozporu se zájmy o mírové dorozumění ve světě, nahrává reakčním imperialistickým silám. Kromě toho si zaslouží pozornosti i politické fiasko okupace. Vojenský záměr okupačních mocností se sice zdařil, avšak toto se už nedá říci o politické stránce věci. Každá okupační síla usiluje o to, aby už v okamžiku vojenského zásahu vystoupila na její podporu domácí politická síla. Ode dne okupace uplynuly už tři celé dny a řada dalších hodin. Dodnes však okupační mocnosti nedokázaly oznámit, kdo je tedy "z vedoucích politiků" do této země pozval. Dodnes nezískaly širší základnu v domácích kolaborantech, kteří by pomáhali vytvářet dojem, že je tu vůbec někdo, kdo okupační vojska vítá nebo kdo na ně čekal. Je to naprosté politické fiasko. Zasloužila se o ně opravdová semknutost našeho lidu za svými legálními státními a politickými orgány.

(Lidová demokracie, V. zvláštní vydání, 24.8.1968.)

Jsme s Vámi - buďte s námi! Mluvíme k Vám i tištným slovem
Očekávám, že diváci svobodné Československé televize - a to je takřka všechnen náš lid - teď dlouho neuvidí a možná ani neuslyší vlastenecké televizní redaktory-komunisty, které si zvykli vídat, kterým si navykli naslouchat a věřit.

Brutální ozbrojená síla, která se vrhla na celou naši zem, která zničila zatím stovky a časem možná tisíce našich životů, zpusťovala naše města, pole a dopravní cesty a která bezpříkladným způsobem potupila národní hrdost a socialistické uvědomění českého a slovenského obyvatelstva, může nám zastavit, zničit nebo ukrást naše vysílače, může nám vyrazit mikrofon z ruky, může nás zahnat do podpolí. Ale nemů-

že zničit vůli do posledního dechu hledat cesty, jak sloužit našemu lidu. A v tomto hledání vytrváme.

Nikdy se nezpronevěříme zájmům našich lidí. Varujeme, ale zároveň Vás všechny před lícoměrností okupantů, kteří budou Vaším očím a uším chtít vnucovat zaprodance, kteří by byli ochotni jim posluhovat proti svému lidu. Nevěřte jim jedině slovo! Kdo to myslí dobře se socialismem, s dělníky a vším pracujícím lidem, nepotřebuje čtvrtmiliónové vetřelecké vojsko s tisícovkami tanků, aby je o tom přesvědčil. Maňte je jich špinavou prací, ne dovolte jim obelhávat naše lidi. Přejde doba, kdy jejich činy budou sečteny a zvaženy. Soudu našeho lidu neuniknou.

Chtěl jsem Vám říci ve chvílích, kdy prezident Svoboda odletěl do Moskvy něco, co se mi již nepodařilo vyslovit před kamerou. Odletěl tam, jak víte, nuceně ve zčásti velmi špatné společnosti, máje v doprovodu tři lidi, nezaujímající žádnou státní funkci, nezvolené právoplatným XIV. sjezdem KSČ do žádné funkce stranické, a tedy nereprezentující nikoho, než své vlastní proradné osoby a nezvanou soldatesku z ciziny. A chtěl jsem dodat, že s čímkoli prezident Svoboda z Moskvy přijede, nemohu ničemu důvěřovat, dokud neuvidím a neuslyším na svobodě Alexandra Dubčeka, Oldřicha Černíka, Josefa Smrkovského, Františka Kriegla, Čestmíra Císaře, Josefa Špačka, Josefa Pavla a další čestné vlastence, právoplatné vůdce naší společnosti.

A za druhé, dokud se nestane opět svobodná, akceschopná Komunistická strana Československa, její legální XIV. sjezd, její na tomto sjezdu zvolený ústřední výbor s Alexandrem Dubčekem v čele. Do té doby pokládám všechna slova i činy okupantů a jejich nájemných stůr za neplatné, našemu lidu škodlivé a nezákonné.

Nikdo z nás nezapomene, že ve chvílích, kdy na potupnou počest presidenta Svobody dali nynější sovětské vládcí na Vnukovském letišti a ulicích Moskvy vyvěsit československé vlajky, je jich vojáci v našich obcích distřelovali mladé lidi, nesoucí tyto vlajky na znamení nezdolnosti našeho vlastenectví. Že když do zvuků naší státní hymny,

uzurpované těmi, kdo jí pohrdají, zaznívaly oslavné salvy z moskevských děl, šířila podobná zde u nás smrt a hrůza. Že zatím, co na moskevském letišti a v ulicích města "skupiny občanů" skandovaly ono trojnásobné "Přátelství, přátelství, přátelství!" - v této chvíli rozdupávaly pásy tanků a boty vojáků poslední trosky onoho přátelství, které v naší zemi k Sovětskému svazu bylo tak opravdové, jako sotva kde jinde a které nám bylo tak brutálním způsobem vyhnáno z hlav a srdcí.

Přijde doba, kdy nám dny a noci zahájené 21. srpnem 1968 budou připadat jako otřesný, fantastický, neuvěřitelný sen. Ne všichni z nás se té doby dožijí. Ale ona přijde, a je dobře pro ni žít, pro ni pracovat, pro ni bojovat. Je to jediný způsob života, který je důstojný člověka, jediný život skutečně lidský!

(Svobodné televizní noviny č. 2., 24.8.1968.)

S okupanty se nediskutuje - okupanti se ignorují
Vysílání Vltavy = = nachalstvo

Drzému člověku, který se ničeho neštítí a neostýchá, říkají Rusové nachal a jednání, které z takového charakteru vyplývá, nachalstvo. Takové nachalstvo je vysílání Vltavy. Sovětské sesterské stanice Vltavy od našeho ledna zkresleně, nepravdivě nebo také vůbec neinformovaly o Československu, aby národy Sovětského svazu náhodou nerozuměly demokratizačnímu procesu v ČSSR, aby zůstaly nevědomé a souhlasily s okupací naší republiky v tu chvíli, kdy sovětská propaganda udělá z bílého černé: z demokratických státníků agenty imperialismu, z volání po demokratickém socialismu volání kapitalismu. Vltava v tomto duchu pokračuje i dnes! Ignoruje všechny surovosti, které v naší vlasti provádí vojenské samozvané samoděržaví, a lže, když hlásí do éteru, že sovětská armáda a další vojska Varšavského paktu pomáhají chránit československé tovaryny, úřady, ústavy a občany před kontrarevolucionáři a imperialismem. Mezi vysíláním pouští častušky, české dechovky a Dvořáka, aby se zdálo, jak radostně se v přítom-

nosti cizích vojsk cítíme. A vědí dobře, že žádný poctivý občan naší republiky není už dnes s to nazvat zelené samopalníky Sovětskou armádou, nýbrž jen a jen okupanty! Hlasatelé Vltavy ve svých nachalských komentářích používají stejných termínů jako my: progresivní vedení, leden 1968, demokracie, socialismus. Nedejte se zmást těmito slovy! Dejte si pozor! Nikdy nevyslovují jména Svoboda, Dubček, Černík, Smrkovský, Kriegel! Dejte si pozor! Ztrácí-li se vám legální svobodné vysílání Čs. rozhlasu a na týchž vlnách uslyšíte náhle češtinu nebo slovenštinu, neozvou-li se tato jména, neřekne-li hlasatel, že naše národy pevně stojí jen za těmito představiteli strany, vlády a Národní fronty, nevěřte! Nevěřte, nebudou-li je jejich zprávy a komentáře znít v duchu hlubokého opovržení nad kolaboranty a zrádci typu Indry, Koldera, Biřáka!

Soudruzi, občané, vlastenci!

Vltava co chvíli něžným hlasem komentuje, že se přátelsky bavíte s vojáky u tanků a obrněnců a že tak projevujete vděčnost za jejich příjezd. To je pro vás mementem: Ignorujte je, nic jim nevysvětľujte! Nepomůžeme si tím, naopak nahráváme jejich vůli, jejich smutně proslulé, pro-radné propagandě, kterou chtějí dezinformovat vás a nadále falešně informovat mnohamiliónové obyvatelstvo států okupačních vojsk.

Oni mají děla a rakety. Naší zbraní je křída, pero, slovo a důsledné ignorování! V pochopení tohoto způsobu odboje projevíte velikost a hrdost ducha a národa.

(Rudé právo, 24.8.1968.)

"Bratři" s tvářemi venkovanů

Čtyřladvacátého ve tři čtvrti na deset večer zněla v Podolí před vodárnou, která je od počátku okupace obsazena ruskými vojáky, dávka ze samopalu. Za chvíli doběhl do blízkého hostince chlapec zakrvácený po celém těle a zhroutil se. A na silnici nedaleko vodárny stálo auto a v něm v tratolišti krve druzí dva chlapci. Když přijela na místo VB, bylo již auto prázdné a svědkové mohli jen říci, že

ranění byli odvezeni do Thomayerovy nemocnice, že vůz byl zasažen střelbou jednoho z okupantů, hlídkujícího na výpadovce, a že ten chlapec, který zakrvácený přiběhl do restaurace, se jmenuje Karel Šárka. V hospodě ho znali všichni, byl odtamtud.

Velitel VB se odebral se svými lidmi do vodárny. Nejdříve ho nechtěli vpustit. Potom mu jeden z okupačních vojáků namířil samopal na záda a vedl jej kordomem obrněnců k svému podplukovníkovi. Stále pod hlavními samopalů začal náš velitel jednat. Dozvěděl se, že prý: stráž na silnici zastavovala jedoucí auto typu Žuk máváním ruky a oranžovým světlem baterky, na což řidič reagoval tím, že zvýšil rychlost a zapnul dálková světla. Byly prý vystřeleny pouhé čtyři rány a vůz se po několika desítkách metrů zastavil o hromadu šterku. Dva chlapci, kteří po Šárkově útěku v autě zůstali, byli prohledáni a okupační důstojník měl již v ruce jakýsi materiál, usvědčující posádku vozu z kontrarevolučních úmyslů. Odmítl však tento materiál vydat. Odmítl také našemu veliteli sdělit své jméno a jméno toho, kdo střílel. Tím slyšení skončilo a náš velitel byl pod samopaly vyveden zase ven.

Mezitím při převozu do Thomayerovy nemocnice zemřeli oba chlapci, kteří zůstali ve voze po osudných výstřelech. Karel Šárka vyvázl životem s poraněním na obou rukách. Před operací ještě mohl říci našemu policistům, že mrtví chlapci s ním letáky nerozvaželi a že je vzal cestou. On sám si vypůjčil automobil z podolských ledáren a právě se s ním vracel. Více jim neřekl, poněvadž na něj začala působit narkóza. A to je také vše, co ví policie. Případ mohla v poměrech, které u nás vládnou, sledovat jen proto, že jej vede jako krádež vozu.

To auto jsem viděl. Odtáhli je už do ledáren. Stojí tam stranou, potažené plachtou. Těžko se o tom píše. Těžko, poněvadž mohu jenom vyprávět a nezažil jsem to, nejsem jedním z těch, kteří umírali. Co mne hned zarazilo, byly nahuštěné, neprostrčelené, netknutelné pneumatiky. Okupanti se tedy ani nepokusili auto zastavit a rovnou vraždili.

A jejich verze o zastavování vozu a mívání rozsvícenou baterkou se mi zdá také pochybná: střílelo se totiž zprědu. Přední okno je vysypané. Na sedadlech a pod pedály jsou krystalky střepů, střepy a krev. Zakrvácená pucvol. Krví potřísněná dvířka. A i ohledání mrtvol dosvědčuje, že se střílelo tak, jak říkám. Nejdřív zprědu, potom zleva, nakonec zezadu, ale to již byla práce, krutá vražda, hotová. Jeden z mrtvých chlapců byl dvakrát zasažen do prsu, druhý dostal ránu přímo do oka. Na zadním sedadle jsou přilepné vlasy, kus vystříklého mozku. Střelec mířil dobře a nerozpakoval se. Že zabíjejí ještě děti, to mu zřejmě nevadilo. Škoda, že si nemohl přečíst zakrvácený leták, který na podlaze auta zůstal, škoda, že nemohl! Víím, že se v Praze rozdávají letáky mnohem ostřejší, ale tento, tento mluvil o jaru, o polibcích a o květinách a o míru ... Prvním z mrtvých neznámých chlapců bylo sedmáct let. Byl světlomasý, vysoký, něco mezi stosedmdesáti a stopětasedmšesáti centimetry, měl na sobě pletenou bundu s černou koženkou vpředu, modré tričko, tmavé kalhoty protkávané bílou nití, černé trenýrky a na nohou tmavé sandály, z nichž jeden zůstal v krvavém autě ... Druhý, střelený do oka, také neznámý, byl asi patnáctiletý, světlomasý, hubený, vysoký kolem stošedesátipěti centimetrů, měl na sobě texasky naší výroby, tmavý svetr s podélnými a příčnými červenými, zelenými a modrými pruhy, v kapsách mu našli tužku japonské výroby, pět klíčů s přívěskem Jugosauto, na nohách měl ochozené černé polobotky a na holém těle modré trenýrky. Byla u něho nalezena jedna uruguayská bankovka hodnotě jeden pesos.

Dva mrtví ze čtyřiašvacátého srpna. Dva chlapci, kteří ještě neměli čas dospět. Děti. Skutečně ještě děti. Mrtvé, zavražděné děti. Počet mrtvých v Praze tedy 25.8. stoupl na osmáct a dnes, 26.8., jich známe jednadšacet. Mnozí další jsou však pohřešováni. A jsou to hlavně, hlavně chlapci v tom věku, kdy se začínají nosit dlouhé kalhoty a kravaty. Jsou to hlavně, hlavně děti. Světe, otřes se bezmocnou hrůzou, zoufalým vztekem, hnusem a hanbou za

vrahy! V Praze a v Československu střílejí do dětí! Děti vraždí!

Uvědomme si to všichni! A ještě jedno si uvědomujme, pořád a pořád! Že nesmíme ani pomyslit na to, že ti kluci a ta děvčata si to zavinili sami, že nezastavili na zamávání (jestli vůbec okupant mával tou svou baterkou), že jiní mrtví a ranění před rozhlasem nebyli dost opatrní, že někteří si dokonce způsobili smrt tím, že vyhodili nákladák s municí do povětří a zapálili tanky, ne, tisíckrát ne, taková myšlenka je počátkem vnitřní kolaborace a přijetím stavu, který nám byl vnucen! Všichni mrtví, všichni ranění, všichni, všichni jsou obětmi okupantů! Nezemřeli by, nezemřeli, nebyli by ranění, kdybychom nebyli okupováni! Jsme v právu! Je naším právem dělat všechno, doslova všechno, abychom dali najevo svůj odpor. A jestli jsme rozumní a všechno neděláme, je to naše věc, naše rozvaha! Nelze však, nesmí se ani pouhou myšlenkou, pouhým slovem připustit, že někdo si svou smrt zavinil sám. To bychom rovnou mohli tvrdit, že padlí občané Prahy za pražské Květnové revoluce byli také blázni a nechali-li by Němce v klidu, nikomu by se nic nestalo.

Rozum a rozvaha jsou dobré zbraně, ale mohou být a jsou též výrazem strachu. Oždělme jedno od druhého! Uvědomme si, že se bojíme, uvědomme si to a připusťme to, není na tom nic špatného. Vždyť a to větší bude potom naše odvaha a o to jasnější náš rozum.

Jsou to okupanti a střílejí do nás, Nikdo je nepozval a oni nejsou ničím jiným nežli vrahy. Vrahy bezbranných dětí! Hanba jim!

(Literární listy, zvláštní vydání, 28.8.1968.)

V dějinách se vždy vyskytují okamžiky, kdy se každý musí rozhodnout, jak se zachová a zda je celou svou osobou ochoten hájit spravedlnost proti zvlí, lidskost proti brutálnosti. Žít jako stvůra nebo jako člověk je rozhodnutí, které se vyžaduje od každého z nás dnes. Lze snad odolat všemu, uniknout čemukoliv - s výjimkou vlastního svědomí-

tomu nemůže člověk, hodný tohoto jména, uniknout nikdy, a to musí nemilosrdně odsoudit každého, kdo by chtěl kolaborovat. Zdá-li se v okamžiku, že hrubé násilí může zvládnout, jde o dojem chvilkový. Ještě nikdy nebylo možné natrvalo umlčet pravdu, zastavit vývoj, i když se o to pokoušeli sebemocnější okupanti a sebebrutálnějšími prostředky.

Nikdy neuznám žádnou okupaci ČSSR, nespravedlnost a zpátečnictví. Stojím plně za XIV. sjezdem KSČ, za naší legální vládou a za jejími zákonnými představiteli.

PhDr. Frant. Graus, řádný profesor
Filosofické fakulty KU, člen-korespondent
ČSAV

(Československý časopis historický, zvláštní číslo,
24.8.1968.)

I kdyby byla jakkoli těžká léta, která nastávají, nepovažuji z historického hlediska situaci našich národů za tragickou. Rázný zákrok "spojeneckých" vojsk nám rázem rozřezal několik vleklých problémů. Je vyléčen komplex "mladšího bratra" a přinášeno osvobození - komplex, který kořeni v samých počátcích obrození a vrcholil Květnem 1945. Právě tento komplex zevnitř podlamoval sílu k odporu vůči cizí nadvládě. Národy naší země jsou teď jednotny jako nikdy v historii. Nejnázornějším možným způsobem před všemi vystoupil smysl existence společného státu a byl pochopen ve vrstvách vskutku nejšířších. Je konec se starým dilematem českého a slovenského národního vědomí - nemůže již být prodlouženou rukou východního despotismu, jeho náplní je nyní obrana humanismu a demokracie bez příměsí carofilských iluzí. Češi a Slováci, ač okupování soldateskou východoevropských satelitů, nestojí již se svými iluzemi v opozici proti národně osvobozeným a demokratickým snahám národů střední a východní Evropy. Jsou jasné společné problémy a společní nepřítelé - nejnadějnější základ pro budoucnost této části světa. Mezinárodní komunistické hnutí je rozvráceno a vrženo daleko zpět. Ale i ono dostalo poslední lekci, která je nutí zbavit se shnilého základu obhajoby a nápodoby "vlas-

ti všech proletářů světa". Je konec s fantastickou vazbou mezi nejdůslednějším revolučním humanismem a stalinistickým byrokratismem. Fronty se vyjasňují.

Iluze padly, je chmurné ráno. Začínáme znova. Základy, které budeme znovu klást, mohou být pevnější.

PhDr Jan Tesař

(Historie a vojenství, nedatované zvláštní číslo, str.6.)

Praha, 24. srpna 1968/č.2.

Čtvrtý den

Dnes, v sobotu 24. srpna, je čtvrtý den okupace.

Co se okupantům podařilo?

Podařilo se jim rozbít světové komunistické hnutí. Podařilo se jim rozbít československo-sovětské přátelství.

Podařilo se jim poštvat veřejné mínění světa proti sobě.

Co se okupantům nepodařilo?

Zlomit a zkrušit český a slovenský lid

Nalézt dostatečný počet kolaborantů a zrádců, kteří by byli ochotni sloužit.

Přátelé!

Zůstaňte hrdí a pevní.

Celý svět se obdivuje rozhodnému postoji našich národů.

Okupantům sloužit nebudeme!

četkaři.

(Svobodná ČTK hlásí, 24.8.1968.)

Kafkíáda

Jsou unavení, špínaví, nemají se kde umýt, nikdo jim nepodá vody a musí mít žízeň, ze všech nároží a výkladních skříní na ně volají nápisy: Iditě domoj! Když projíždějí na tancích a obrněných transportérech hlavními ulicemi, provází je pískot. Otcové přišli do našich měst jako osvoboditelé ověnčení květinami. Nikdy na ně nezapomeneme. Synové jako okupanti svobodné země, jejíž lid se provinil jen jedním: chtěl si ve své zemi budovat socialismus po svém. Ověnčili se nesmazatelnou hanbou.

Snad jim někdo řekl, že se jim dostane stejného uvítání jako jejich otcům v roce pětáctýřicet. Diví se, že je všude stíhá opovržení.

"Proč nám projevujete takové nepřátelství?" ptají se.

"Přišli jsme Vám pomoci".

"Proti komu?" ptáte se.

"Proti těm, kteří útočili na vaši komunistickou stranu, na její vedení, na vládu".

"Aha, řeknete si, proto tedy zatkli Dubčeka, Černíka, Smrkovského, Kriegla, Špačka, Císaře".

X

Každý rozhovor začíná slovem:

"Počemu?"

"Byly tady nepořádky. Proto jsme přijeli".

"Zval vás někdo?"

"Vaši dělníci, skupina z vedení KSČ."

"Můžete nám snad někoho jmenovat?" ptáte se.

Chlapec se samopalem v ruce je překvapen, že se vůbec takhle můžete ptát:

"Copak nevíte, že by všechny hned pověsili? Jako ty dělníky, kteří psali dopis moskevské Pravdě".

To se dějou věci! Ale teď už snad by je mohli jmenovat, když je tady tolik zbraní, namítnete.

"Proč se ptáte mě? Zeptejte se Brežněva", říká otráveně chlapec se samopalem v neblahé úloze okupanta.

X

Teď už můžeme být klidní. Podařilo se nastolit pořádek, který nám tolik "chyběl". Tramvaje už zase jezdí, lidé - i když ne všichni - už mohou jít do práce, možná, že časem zmizí fronty před obchody, budete si moci koupit chleba, máslo, mouku, otevřou se restaurace - začne se hrát fotbal a otevřou se banky a pošty, bude zase vysílat televize, možná, že vyjdou i noviny a když ne, sáhne me po nástěnkách. V ulicích hlavního města se nebude střílet jako na Divokém Západě, ani na Museum nebudou střílet kulometry, nebudou se zabíjet lidi, nespokojené živly budou vsazeny za mříže. A tak snad po nás budou chtít, abychom

radostně říkali: "Díky vám, přátelé z bratrských zemí, za tuto nezištnou, internacionální výpomoc".

x

Mý jim dáváme letáky a ilegálně vytištěné noviny, oni nám dávají čerstvé výtisky Pravdy. Obějí je zadarmo. "Čítajte, tam vsjo napisano", říkají lidem bezelstně. Pod hrdým názvem je psána strašna, neuvěřitelná lež: spojenecké vojenské jednotky nehodlají zasahovat do vnitřních záležitostí Československa. Možná, že právě tyto tanky rozsévaly smrt u Rozhlasu, ničily Zlatou Fragu. Možná, že právě jejich děla byla namířena na dveře budovy ústředního výboru KSČ, když odtud vyváděli Alexandra Dubčeka, Josefa Smrkovského, Oldřicha Černíka. Nebo te snad jsou ty, které stály s namířenými děly před Rudým právem, před Svazem spisovatelů, před Svazem čs.-sovětského přátelství?

x

Mohli jste vidět tanky i před rodným domem Franze Kafky na Starém Městě. Kafkiáda dostala svůj konkrétní symbol.

(Politika, č.l., 24.8.1968.)

Politika

Známe onu tvář podobnou lvounu. Široký nos, kosti a obočí jako pěst. Sedlácká postava a ruce jako naběračky. Tihle lidé jsou, v knihách se to říká, poctiví, přímí, neagresivní.

Politika je z těch oborů lidské činnosti, v nichž se tyto vlastnosti objevují hrozně mále a to ještě jen proto, aby se pak bylo čemu smát.

Leonide Brežněve, byl jste prý kdysi dělníkem a dneska jste se dožil toho, že mohla být napsána věta: Brežněv je Hitler. Kdy jste přestal být poctivým člověkem? Bylo to už v té opojné chvíli, kdy jste dosáhl prsty k moci, ucítil její vůni a byla vaše, sáhl na bič a on se pak pohyboval sám, pronesl slovo a vycvičení lidé, chudinky lidé, se začali pohybovat?

Když jste přestal být poctivým člověkem? Tehdy, nebo až

ve chvíli, kdy jste učinil bůhví už pokolikáté co svět stojí, čin, který je přípsován Jidáší Iškariotskému? Pro normálního Evropana není příjemné se dívat na líbající se muže a vy jste si v tom liboval - je to ruský zvyk, to vím, ale na mnoho ruských zvyků a manýr jsme si nezvykli. Poslední z nich je váš čin, Jidáší Brežněve, říkal jste slova: přátelství, věčně a jiná slova. Všichni se pamatujeme. A pak jste políbil Alexandra Dubčeka. Všichni jsme to viděli.

/▲ hned přistoupiv k Ježíšovi, řekl: Zdráv buď, mistře, a políbil jej. Ale Ježíš řekl jemu: Příteli nač jsi přišel? Tedy přistoupili a ruce vztáhli na Ježíše, a jali ho. Mat, 26,49.50/

Nejmá vás trochu hrůza z toho, že všechno už bylo? Že už jste byl, Brežněve?

Je možné, že v této chvíli už zdaleka nejste ten hlavní, kdo rozhoduje, vojáci už střílejí.

Avšak byl jste to vy, kdo políbil a prodal. Je vám to asi jedno, ale kdesi v Evropě je několik miliónů lidí, jež vás nenávidí!

(Student, II. zvláštní v dání, 24.8.1968.)